

Lagrådsremiss

Förtydliganden av bestämmelser för arbetslöshetsförsäkringen och arbetslöshetskassorna och ändring i Arbetsförmedlingens registerlag

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 7 juni 2012

Hillevi Engström

Monica Rodrigo
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissen omfattar ändringar och förtydliganden i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Det föreslås att en enskild som medvetet eller av grov vårdslöshet låtit bli att anmäla till arbetslöshetskassan att förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till arbetslöshetsersättning har ändrats ska uteslutas som medlem eller, om det finns särskilda skäl mot uteslutning, fränkännas rätt till ersättning. När det gäller övriga förslag som rör uteslutning av en medlem från en arbetslöshetskassa och fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning syftar förslagen till att göra tillämpningen av åtgärderna mer enhetlig.

När det gäller statsbidrag syftar förslagen till att göra återkravshanteringen mer enhetlig. Här föreslås bl.a. nya bestämmelser för vad som ska gälla i olika fall där statsbidrag för en arbetslöshetskassas kostnader för arbetslöshetsersättning betalats ut felaktigt till en arbetslöshetskassa, beroende på vem som orsakat en felaktig utbetalning av ersättning till en enskild.

I lagrådsremissen föreslås även en ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som innebär att alla känsliga personuppgifter som avses i personuppgiftslagen (1998:204) ska få behandlas i en databas, om de har lämnats i ett ärende.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2013.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
3	Ärendet och dess beredning.....	14
4	Uteslutning och fränkännande.....	14
4.1	Bakgrund och behovet av förtydliganden.....	14
4.2	Uteslutning eller fränkännande när en enskild låtit bli att anmäla ändrade uppgifter.....	15
4.3	Uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde.....	17
4.4	Tidpunkten för när en åtgärd ska gälla.....	18
4.5	Beslut om åtgärd när den enskilde utträtt ur kassan.....	20
4.6	Omfattningen av ett fränkännande.....	21
5	Återbetalning av statsbidrag.....	23
5.1	Gällande rätt.....	23
5.2	En tydligare reglering behövs.....	24
5.3	Felaktig utbetalning orsakad av den enskilde.....	24
5.4	Felaktig utbetalning orsakad av arbetslöshetskassan.....	26
5.5	Felaktig utbetalning orsakad av annan än den enskilde eller arbetslöshetskassan.....	27
5.6	Återbetalning av statsbidrag i andra fall.....	28
5.7	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens återkravsskyldighet.....	28
5.8	Befrielse från eller eftergift av återbetalningsskyldighet.....	30
6	Ändring i Arbetsförmedlingens registerlag.....	31
6.1	Bakgrund och gällande rätt.....	31
6.1.1	Bestämmelser till skydd för den personliga integriteten.....	31
6.1.2	Behandling av känsliga personuppgifter enligt personuppgiftslagen.....	33
6.1.3	Arbetsförmedlingens registerlag.....	33
6.1.4	Behandling av känsliga personuppgifter i en databas.....	34
6.2	Behovet av ändring i Arbetsförmedlingens registerlag.....	34
6.3	Databasbehandling av känsliga personuppgifter som lämnas i ett ärende.....	35
7	Ikraftträdande.....	41
8	Konsekvenser.....	42
8.1	Ekonomiska konsekvenser.....	42
8.1.1	Uteslutning och fränkännande.....	42
8.1.2	Återbetalning av statsbidrag.....	42
8.2	Särskilt om ändringen i Arbetsförmedlingens registerlag.....	42
8.3	Konsekvenser ur ILO-perspektiv.....	43

8.4	Övriga konsekvenser	43
9	Författningskommentar	43
9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	43
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	45
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	49
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2012:3)	50
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	51
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	65

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
3. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

dels att 46 § samt rubriken närmast före 46 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 46 a och 46 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Gemensam bestämmelse om avstängning och nedsättning¹

Frånkännande av rätt till ersättning

Lydelse enligt bet. 2011/12:AU12

Föreslagen lydelse

46 §

Bestämmelserna i 43 § och 45 a § första stycket 1 om arbete ska tillämpas i fråga om arbetsmarknadspolitiska program för vilka aktivitetsstöd lämnas. Bestämmelserna i 44, 45 och 45 a §§ ska då gälla i tillämpliga delar.

Den som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning, ska frånkännas rätt till ersättning. En medlem i en kassa får dock frånkännas rätt till ersättning endast om kassan vid prövning enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor har funnit att han eller hon inte ska utslutas som medlem.

Den arbetslöshetskassa till vilken den enskilde har lämnat eller låtit bli att lämna uppgifter enligt första stycket ska besluta om frånkännande, även om han eller hon har utträtt ur kassan eller blivit medlem i en ny kassa.

¹ Senaste lydelse 2000:1460.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

46 a §

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.

46 b §

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Ersättning får betalas ut på nytt först sedan den sökande har utfört förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till beslutet om fränkännande kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att nuvarande 94 a och 94 b §§ ska betecknas 94 f och 94 g §§,

dels att 37, 37 a, 39, 87, 94, 100 och 104 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 94 a § ska sättas närmast före 94 f §,

dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 37 b, 37 c och 94 a–94 e §§ samt närmast före 94 § ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §¹

Arbetslöshetskassans styrelse ska, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

1. inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, eller

2. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning.

Om det finns särskilda skäl ska styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

En medlem i en arbetslöshetskassa som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning, ska uteslutas som medlem om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma gäller en medlem som medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till kassan om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

I 46–46 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om fränkännande av rätt till ersättning när arbetslöshetskassan beslutar att medlemmen inte ska uteslutas.

37 a §²

*Styrelsen får uppdra åt kassa-
föreståndaren att fatta beslut i ärenden om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning. Styrelsen får dock inte uppdra åt kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden om om-*

En medlem får uteslutas om han eller hon inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i en arbetslöshetskassas stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde.

¹ Senaste lydelse 2009:665.

² Senaste lydelse 2009:1438.

prövning av sådana beslut.

37 b §

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 § gäller från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 a § gäller från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Om beslutet fattas under den tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller dock uteslutningen från och med dagen efter den dag då medlemmens rätt till ersättning upphör.

37 c §

Arbetslöshetskassans styrelse prövar frågor om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning. En kassa-föreståndare får dock efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i sådana ärenden, utom när det gäller omprövning.

39 §

Ett beslut varigenom en medlem uteslutits skall innehålla de skäl som bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövt. I beslutet skall även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

Om ett beslut om uteslutning fattas med stöd av 37 § 1 under tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller uteslutningen från och med dagen efter det att medlemmens rätt till ersättning upphör.

Ett beslut om att utesluta en medlem ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövt. I beslutet ska det även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

87 §³

För den kompletterande kassan gäller i övrigt bestämmelserna i denna lag med följande undantag.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket och 5 § första stycket 2 om kassans verksamhetsområde, bestämmelsen i 3 § om minsta antal medlemmar, bestämmelsen i 8 § om att registrering i vissa fall får vägras samt bestämmelserna i 82–84 §§ om fusion gäller inte.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 a och 94 b §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 f och 94 g §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

I stället för det som sägs i 17 § tredje stycket gäller för den kompletterande arbetslöshetskassan följande. Till styrelseledamot får utses medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaföreståndare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

Bestämmelserna i 51–54 §§ om val av ombud och valda ombud gäller i den kompletterande arbetslöshetskassan på motsvarande sätt ombud som utses av medlemsorganisationerna. För sådana ombud gäller det som sägs i fjärde stycket om styrelseledamot i den kompletterande kassan.

Återbetalning av statsbidrag

94 §⁴

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

Om en enskild har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Detsamma gäller när en enskild

³ Senaste lydelse 2009:1438.

⁴ Senaste lydelse 2002:543.

som har fått ersättning från en kassa senare har fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid.

I frågor om återkrav beslutar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

94 a §

Om en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt.

94 b §

Om någon annan än en enskild eller en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt endast om den enskilde skäligen borde ha insett att han eller hon har fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

94 c §

En arbetslöshetskassa ska, även i andra fall än som anges i 94–94 b §§, betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

94 d §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag från en arbetslöshetskassa om myndigheten vid sin tillsyn finner att arbetslöshetsersättning har betalats ut felaktigt och förutsättningarna för återbetalningsskyldighet enligt 94–94 b §§ är uppfyllda.

94 e §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, om en arbetslöshetskassa begär det eller i samband med tillsyn, besluta att delvis befria kassan från återbetalningsskyldighet enligt 94–94 b §§ eller delvis efterge ett krav på återbetalning enligt 94 d §, om det finns särskilda skäl. Om det finns synnerliga skäl, får myndigheten besluta om hel befrielse eller hel eftergift.

100 §⁵

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92 eller 94 § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

En arbetslöshetskassa får överklaga Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut enligt 92, 94 d och 94 e §§ till allmän förvaltningsdomstol.

⁵ Senaste lydelse 2002:543.

104 §⁶

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågor som avses i 8, 92 och 94 §§ skall överklagas inom två månader från beslutets dag.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut i frågor som avses i 8, 92, 94 d och 94 e §§ ska överklagas inom två månader från dagen för beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

⁶ Senaste lydelse 2002:543.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknads-politiska verksamheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa och sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.

Känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende. Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får dessutom behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

¹ Senaste lydelse 2011:545.

3 Ärendet och dess beredning

Inom Arbetsmarknadsdepartementet har promemorian Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2012:3) utarbetats. Till grund för förslagen i promemorian ligger bl.a. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens och Arbetsförmedlingens redovisning av uppdrag gällande kontrollen av arbetslöshetsförsäkringens villkor (dnr A2009/95 och dnr A2009/93), Inspektionens för arbetslöshetsförsäkringens rapporter Uteslutning, fränkännande och polisanmälan – en kartläggning av arbetslöshetskassornas hantering (dnr A2009/2190/AE) och Återbetalning av statsbidrag – kartläggning och analys av gällande regelverk (dnr A2011/2746/A) samt remissvar till departementsskrivelse Återkrav och ränta i arbetslöshetsförsäkringen m.m., 2007:53 (dnr A2008/2315/RS). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. I lagrådsremissen behandlas en mindre del av promemorians lagförslag.

Promemorian har remissbehandlats. Arbetsmarknadsdepartementet har haft ett remissmöte som kompletterat det ordinarie remissförfarandet. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena och en remissammanställning finns tillgängliga i Arbetsmarknadsdepartementet (dnr A2012/408/A, A2012/1017/A).

4 Uteslutning och fränkännande

4.1 Bakgrund och behovet av förtydliganden

Uteslutning av medlem ur en arbetslöshetskassa och fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning är åtgärder som tillämpas vid bedrägligt förfarande, dvs. då någon medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning. Det innebär att det ibland är brottsliga gärningar, såsom bedrägeri eller bidragsbrott, som utgör grund för åtgärderna. I dessa fall är uteslutning huvudregeln och det är bara om det finns särskilda skäl som den sökande i stället kan bli fränkänd rätten till ersättning. En medlem ska även uteslutas om han eller hon under en längre tid inte arbetat inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde.

Uteslutning regleras i 37 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Av 10 § andra stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring framgår att den som uteslutits på grund av bedrägligt förfarande inte har rätt till ersättning under en tid av ett år från uteslutningen. Den enskilde måste efter uteslutning på nytt ansöka om medlemskap och uppfylla villkoren för rätt till ersättning för att åter vara ersättningsberättigad. Uteslutning kan även komma i fråga för den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Frånkännande, som regleras i 66 § lagen om arbetslöshetsförsäkring, innebär att den sökandes ersättningsrätt upphör under ett visst antal dagar. De dagar den sökande är frånkänd arbetslöshetsersättning förbrukas. Frånkännandet ska gälla under minst 130 ersättningsdagar. Om det finns särskilda skäl får frånkännandet gälla under färre dagar. Ett frånkännande innebär även att den arbetssökande måste arbeta under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till frånkännandet kom till arbetslöshetskassans kännedom innan ersättning på nytt kan lämnas.

Arbetslöshetskassan kan enligt 66 § lagen om arbetslöshetsförsäkring, om det finns sannolika skäl att en sökande har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, hålla inne ersättning under utredning av uteslutning och frånkännande av ersättning, för att undvika att arbetslöshetsersättning betalas ut felaktigt.

Bestämmelser om uteslutning av medlemmar och frånkännande av rätt till arbetslöshetsersättning vid lämnande av oriktiga eller vilseledande uppgifter har funnits i arbetslöshetsförsäkringen under lång tid. Bestämmelserna är svårtillämpade och ålderdomliga, och tillämpas också i förhållandevis liten utsträckning. När de tillämpas kan de emellertid få stora konsekvenser för den enskilde. Regeringen anser att det finns behov av vissa förtydliganden i lagstiftningen för att göra tillämpningen av uteslutning och frånkännande av ersättning mer enhetlig.

4.2 Uteslutning eller frånkännande när en enskild låtit bli att anmäla ändrade uppgifter

Regeringens förslag: Den som medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning, ska uteslutas som medlem eller, om särskilda skäl talar mot det, frånännas rätt till ersättning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Förvaltningsrätten i Stockholm, Landsorganisationen i Sverige (LO) och Arbetslöshetskassornas samorganisation tillstyrker förslaget. LO anser dock att det är oproportionerligt att straff även kan utdömas enligt bidragsbrottlagen. Ingen remissinstans har någon invändning mot förslaget. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* efterlyser en preskriptionsregel för beslut om uteslutning och frånkännande.

Skälen för regeringens förslag: I dag måste den enskilde ha lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter för att frågan om uteslutning ur en arbetslöshetskassa eller frånkännande av rätt till ersättning ska aktualiseras. Någon uttrycklig skyldighet enligt författning att anmäla uppgifter om ändrade förhållanden saknas. Däremot kan ersättning som utgått felaktigt krävas tillbaka av en arbetslöshetskassa enligt 68 § lagen om arbetslöshetsförsäkring, om någon genom underlåtenhet att fullgöra sin

uppgifts- eller anmälningsskyldighet har orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp.

Det är inte alltid enkelt att dra en gräns mellan vad som utgör att lämna en felaktig uppgift och vad som i stället faller inom ramen för vad den enskilde borde ha anmält till kassan på grund av att viss tidigare lämnad uppgift förändrats. I båda dessa situationer kan resultatet bli att sökanden får ersättning som han eller hon inte är berättigad till. Enligt regeringen är det i de fall den enskildes handlande framstår som klandervärt också rimligt att handlandet ska kunna leda till en åtgärd om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att även den omständigheten att någon medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes ersättningsrätt, ska kunna ligga till grund för uteslutning av medlem eller, om det finns särskilda skäl att inte besluta om uteslutning, fränkännande av rätt till ersättning. I förhållande till promemorians förslag bör det tillägg i bestämmelsen göras att det uttryckligen anges att de subjektiva rekvisiten, uppsåt eller grov vårdslöshet, gäller även vid underlåtenhet att anmäla ändrade uppgifter.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen efterlyser en bestämmelse om hur lång tid som får förflyta från det att den enskilde lämnar en felaktig eller ofullständig uppgift, eller låter bli att anmäla ändrade förhållanden, till dess att arbetslöshetskassan måste kommunicera honom eller henne om en eventuell åtgärd, alternativt måste ha beslutat om en åtgärd. Som jämförelse pekar myndigheten på att det för bidragsbrott gäller en preskriptionstid om fem år från den dag brottet begicks. Regeringen konstaterar att det inte tidigare har funnits någon preskriptionsbestämmelse för uteslutning eller fränkännande. Frågan om preskription har inte heller behandlats i promemorian. Det finns ändå skäl att överväga att införa en preskriptionsbestämmelse för dessa åtgärder. Frågan kan dock inte hanteras i detta lagstiftningsärende. Den tid som har gått sedan den enskildes bedrägliga beteende kan emellertid ha betydelse dels vid bedömningen av om det finns särskilda skäl att i stället för uteslutning besluta om fränkännande av rätt till ersättning, dels när antalet dagar fränkännandet ska gälla fastställs.

LO anser att det är oproportionerligt att straff även kan utdömas enligt bidragsbrottslagen (2007:612) för samma bedrägliga beteenden som kan leda till uteslutning eller fränkännande av ersättning och menar att existerande och föreslagna bestämmelser i lagarna om arbetslöshetskassor och arbetslöshetsförsäkring är tillräckliga för att hantera fall då felaktiga uppgifter lämnas till en arbetslöshetskassa. Regeringen noterar att det är fråga om två olika förhållanden. I det ena fallet är frågan om den enskilde på grund av ett bedrägligt beteende ska drabbas av en åtgärd enligt det arbetsmarknadspolitiska regelverket, och i det andra om han eller hon gjort sig skyldig till ett brott enligt bidragsbrottslagen. Regeringen har i förarbetena till den lagen (prop. 2006/07:80 s. 58) behandlat frågan om sanktioner inom arbetslöshetsförsäkringen och ansett att dessa inte utgör skäl mot en utvidgad kriminalisering såvitt avser arbetslöshetsersättning. Regeringen har inte anledning att nu göra en annan bedömning.

4.3 Uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde

Regeringens förslag: Det ska inte längre vara obligatoriskt för en arbetslöshetskassa att utesluta en medlem om han eller hon inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i en kassas stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: LO och *Arbetslöshetskassornas samorganisation* har inte någon erinran mot förslaget. Övriga remissinstanser kommenterar inte särskilt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En medlem som arbetar utanför en arbetslöshetskassas verksamhetsområde under en längre period ska i dag uteslutas ur kassan. Trots att bestämmelsen är tvingande tillämpas den i ytterst begränsad omfattning. Ofta är det först i samband med arbetslöshet som det framkommer att medlemmen arbetat utanför verksamhetsområdet. I dessa situationer skyddas den enskilde av en särskild bestämmelse som innebär att den enskilde inte kan uteslutas som medlem, så länge han eller hon är berättigad till arbetslöshetsersättning. Ett beslut om uteslutning på denna grund kan då inte verkställas förrän medlemmens rätt till ersättning har upphört. Skyddsregeln kan vara en förklaring till att uteslutning på denna grund används i liten utsträckning. En annan förklaring kan vara det som *Arbetslöshetskassornas samorganisation* påpekar, nämligen att medlemmen innan beslut fattas om uteslutning bör informeras om att han eller hon borde byta arbetslöshetskassa och att det först om så inte sker blir aktuellt med en uteslutning.

De senaste årens regeländringar i arbetslöshetsförsäkringen har förändrat förutsättningarna för tillämpningen av bestämmelsen. Med tidigare finansieringsregler fanns det sällan ett incitament för arbetslöshetskassorna att utesluta en medlem på grund av arbete utanför arbetslöshetskassans verksamhetsområde. De förändrade finansieringsreglerna som innebär att arbetslöshetskassorna står för en större del av kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen tjänar till att understryka arbetslöshetskassans anknytning till ett visst verksamhetsområde. Antalet arbetslösa medlemmar påverkar storleken på kassans medlemsavgift. Den tydligare kopplingen till verksamhetsområdet innebär att arbetslöshetskassorna har anledning att följa upp om medlemmarna arbetar inom kassans område eller inte.

Bestämmelsen om uteslutning på grund av arbete utanför arbetslöshetskassans verksamhetsområde har alltså i praktiken en mycket begränsad betydelse. Regeringen föreslår mot bakgrund av detta att regeln inte ska vara tvingande, utan i stället utgöra en möjlighet för kassan att på denna grund utesluta en medlem.

4.4 Tidpunkten för när en åtgärd ska gälla

Regeringens förslag: Ett beslut om uteslutning på grund av att den enskilde har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter, gäller från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. Detsamma gäller ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning.

Ett beslut om uteslutning på grund av att medlemmen inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde gäller från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian föreslås att beslut om uteslutning på grund av att medlemmen inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde ska gälla från dagen för beslutet.

Remissinstanserna: *Arbetslöshetskassornas samorganisation* tillstyrker förslaget att uteslutning ska gälla från den dag då omständigheten som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. Organisationen och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser dock att det bör klargöras vilken tidpunkt som avses. *LO* har inget att invända mot föreslagen tidpunkt för när uteslutning ska gälla då uteslutning sker på grund av att medlemmen inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde. Beträffande medlem som utesluts på denna grund, anser *Arbetslöshetskassornas samorganisation* att uteslutningstidpunkten bör vara den första i en månad och att den enskilde bör kunna få ha kvar ett sammanhängande medlemskap om han eller hon direkt söker inträde i en ny arbetslöshetskassa. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Från vilken tidpunkt en uteslutning av en medlem ska gälla är inte reglerat i lagen om arbetslöshetskassor. Tillämpningen skiljer sig åt mellan olika arbetslöshetskassor. Arbetslöshetskassorna utgår antingen från dagen för beslutet, närmast påföljande månadsskifte efter beslutet eller från den dag då omständigheten som ligger till grund för uteslutningen kom till kassans kännedom. Eftersom beslut om uteslutning kan få stora konsekvenser för den enskilde är det av särskild vikt att lika fall behandlas lika.

När det gäller medlemmar som det finns skäl att utesluta för att de har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter, är det av vikt att förhindra att ersättning fortsätter att utgå. Om en uteslutning i dessa fall gäller från dagen för beslutet blir bestämmelsen tydlig och enkel att tillämpa. Nackdelen är att det kan leda till att ersättning betalas ut fram till tidpunkten för beslutet. Om utgångspunkten i stället är den tidpunkt när det förhållande som ligger till grund för att utesluta medlemmen kom till arbetslöshetskassans kännedom, finns inte denna nackdel. Däremot medför denna lösning att uteslutningen eller fränkännandet gäller retroaktivt och att det därmed finns risk för återkrav. Bestämmelserna som ger arbetslöshetskassorna möjlighet att under vissa förutsättningar hålla inne ersättning under den tid

utredning pågår i ett ärende om uteslutning eller fränkännande får dock anses motverka dessa problem i tillräcklig omfattning.

Som *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anför, är en retroaktiv uteslutning besynnerlig ur ett föreningsrättsligt perspektiv. Dock är arbetslöshetskassorna detaljreglerade i en särskild lag som delvis är av offentlighetsrättslig karaktär och medlemmarnas rättigheter och skyldigheter lättöverskådliga. Regeringen anser liksom *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* att den föreslagna tidpunkten också förefaller som den mest praktiska lösningen. Denna lösning innebär nämligen att arbetslöshetskassorna endast har ett datum att förhålla sig till när det gäller tillämpningen av bestämmelserna om medlemskap och ersättning, dvs. medlems- och ersättningsperioden kommer att sammanfalla för en enskild som utesluts. Det bör underlätta kassornas handläggning av dessa ärenden.

Regeringen anser sammantaget att det framstår som mest lämpligt att beslutet om uteslutning ska gälla från och med den dag när det förhållande som ligger till grund för beslutet om uteslutning kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning bör behandlas på samma sätt som ett beslut om uteslutning. Även ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska därför gälla från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Arbetslöshetskassornas samorganisation och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anför att formuleringen ”kom till arbetslöshetskassans kännedom” är otydlig. Det är enligt dem oklart om den avser när arbetslöshetskassan gör själva upptäckten av en omständighet som kan leda till uteslutning eller fränkännande, eller om den avser när omständigheten kom arbetslöshetskassan till handa, dvs. då handlingarna inkom. Småföretagarnas Arbetslöshetskassa bedömer det mer rimligt att tidpunkten förläggs vid själva upptäckten. Det är först efter att en handläggare på kassan får faktisk kännedom om ett förhållande som kan föranleda uteslutning eller fränkännande, som kassan har möjlighet att hålla inne ersättning i avvaktan på att utredningen blir klar. Det talar för att en uteslutning eller ett fränkännande ska gälla från denna tidpunkt och inte från den tidpunkt då handlingarna kom kassan till handa. Regeringen anser därför att det är lämpligast att det är tidpunkten då kassan får faktisk kännedom om det förhållande som ligger till grund för beslutet, som ett beslut om uteslutning eller fränkännande ska gälla från. Den föreslagna lagtexten är enligt regeringen tillräckligt tydlig.

När det gäller medlemmar som utesluts på grund av att de inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde, ser förutsättningarna annorlunda ut. Om ett beslut om uteslutning fattas under tid då medlemmen har rätt till arbetslöshetsersättning, gäller uteslutningen från och med dagen efter det att medlemmens rätt till ersättning upphör. Någon förändring av den bestämmelsen föreslås inte. Om beslutet gäller en medlem som inte får ersättning skulle det enbart leda till ökad administration att ge beslutet retroaktiv verkan. I promemorian föreslås därför att uteslutningen ska gälla från dagen för beslutet.

Arbetslöshetskassornas samorganisation anser att uteslutnings-tidpunkten bör vara den första i en månad för att den enskilde ska kunna

få ett sammanhängande medlemskap om han eller hon direkt söker inträde i en ny arbetslöshetskassa. Organisationen anser att det inte står i rimlig proportion till handlandet att den enskilde ska få en kraftigt försämrad ersättning på grund av underlåtenhet att byta arbetslöshetskassa. Det sammanhängande medlemskapet under en tolv månadersperiod är ett villkor för att kunna få ersättning vid arbetslöshet enligt inkomstbortfallsförsäkringen. Enligt 34 § lagen om arbetslöshetskassor anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes. Regeringen delar organisationens bedömning att en lämpligare tidpunkt för denna uteslutnings giltighet är från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Den enskilde har då möjlighet att ha kvar ett sammanhängande medlemskap genom att efter uteslutning omedelbart söka inträde i en ny arbetslöshetskassa. Genom att förlägga tidpunkten till den första i närmast följande kalendermånad undviks att den enskilde drabbas orimligt hårt av en uteslutning på denna grund.

4.5 Beslut om åtgärd när den enskilde utträtt ur kassan

Regeringens förslag: Den arbetslöshetskassa till vilken den enskilde har lämnat eller låtit bli att lämna uppgifter ska besluta om fränkännande, även om han eller hon har utträtt ur kassan eller blivit medlem i en ny kassa.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag. I promemorian föreslås inte någon bestämmelse om vilken arbetslöshetskassa som ska besluta om fränkännande.

Remissinstanserna: *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* och *LO* har inte något att invända mot förslaget. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Det kan förekomma att den enskilde inte längre är medlem i en arbetslöshetskassa när kassan finner att den enskilde, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet, har lämnat oriktiga uppgifter av betydelse för bedömningen av hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning. Vidare kan det förekomma att en arbetslöshetskassa påbörjar en utredning om uteslutning eller fränkännande, men att den enskilde utträder som medlem ur kassan innan beslut om åtgärd har fattats. Hur dessa situationer ska hanteras är inte reglerat och hanteringen förefaller skilja sig åt mellan olika arbetslöshetskassor. Detta medför att det finns möjlighet att undgå ett beslut om uteslutning eller fränkännande genom att utträda ur en arbetslöshetskassa innan beslut i ärendet är fattat.

Regeringen anser att den beskrivna ordningen är otillfredsställande och att det i dessa situationer är den arbetslöshetskassa till vilken vilseledande eller oriktiga uppgifter har lämnats, eller till vilken ändrade uppgifter borde ha anmälts, som bör besluta om åtgärd. Detta gäller oavsett om den enskilde i fråga har gått med i en annan arbetslöshetskassa eller inte. När den enskilde har utträtt ur en arbetslöshetskassa, eller inte varit medlem i en arbetslöshetskassa och inte heller varit

ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan, kan han eller hon naturligtvis inte uteslutas. Det är i den situationen rimligt att han eller hon kan fränkännas rätt till ersättning. Fördelen med den föreslagna ordningen är att det är den kassa till vilken oriktiga eller vilseledande uppgifter har lämnats eller ändrade uppgifter inte anmälts, och som därmed har informationen om omständigheterna kring de aktuella uppgifterna, som ska pröva frågan om fränkännande.

Att i stället ha en annan ordning som innebär att en eventuell ny arbetslöshetskassa ska besluta om åtgärd, förutsätter att den enskilde har gått med i en ny kassa. I de fall den enskilde har utträtt ur en kassa, till vilken han eller hon exempelvis har lämnat oriktiga uppgifter, och där efter inte går med i någon ny kassa, måste den gamla kassan fatta beslut om fränkännande av rätt till ersättning för att inte den enskilde ska undgå beslut om någon åtgärd med anledning av agerandet. Det skulle naturligtvis vara en nackdel om beslutanderätten vad gäller fränkännande var beroende av om den enskilde har gått med i en ny kassa eller inte. Den situationen kan uppstå att den enskilde inte har gått med i en ny kassa när ärendet inleds, men är medlem i en annan kassa vid tidpunkten då den föregående kassan avser att besluta om uteslutning eller fränkännande. En annan betydelsefull nackdel med denna ordning är att det skulle kunna bli två motstridiga avgöranden meddelade av olika arbetslöshetskassor rörande samma faktiska omständigheter, men beträffande olika rättsliga frågor. Den kassa till vilken den enskilde har lämnat vilseledande eller oriktiga uppgifter skulle behöva ta ställning till frågan om återkrav. Vid den prövningen skulle den kassan kunna komma fram till att den enskilde var i god tro beträffande den felaktiga utbetalningen, medan den nya kassan skulle kunna finna att det fanns förutsättningar att besluta om fränkännande av rätt till ersättning. Dessa nackdelar undviks om den kassa till vilken den enskilde har lämnat oriktiga eller felaktiga uppgifter, eller inte anmält ändrade uppgifter, fattar beslut om fränkännande, oavsett om den enskilde efter utträdet ur kassan har gått med i en ny kassa.

I promemorian föreslås det inte någon särskild bestämmelse som pekar ut vilken arbetslöshetskassa som ska besluta om fränkännande. Regeringen anser att det är lämpligt att detta uttryckligen framgår av paragrafen som behandlar fränkännande.

4.6 Omfattningen av ett fränkännande

<p>Regeringens förslag: Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.</p>

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Stockholm* tillstyrker förslaget och *LO* har inte någon invändning mot det. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* föreslår att det för de personer som har handlat klandervårt, men som inte kan uteslutas som medlemmar i arbetslöshetskassa, införs en ny form av åtgärd. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att kravet att den sökande för att åter få ersättning ska

ha utfört arbete under 80 dagar bör tas bort. Övriga remissinstanser kommenterar inte särskilt detta förslag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande rätt ska ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning avse minst 130 dagar. Om det finns särskilda skäl kan det gälla under färre dagar. Det finns alltså inte någon nedre eller övre gräns för hur många ersättningsdagar ett beslut om fränkännande får avse.

Regeringen anser att det är önskvärt att skapa förutsättningar för ökad likabehandling genom att det i lagtexten anges vilket högsta och lägsta antal ersättningsdagar ett fränkännande kan avse. Som *Förvaltningsrätten i Stockholm* anför, kan detta även öka flexibiliteten i bedömningen av olika sakförhållandens svårighetsgrad. Som ett riktmärke för fränkännande bör 130 ersättningsdagar behållas. Det bör naturligtvis avgöras utifrån omständigheterna i det individuella fallet hur många ersättningsdagar ett beslut om fränkännande ska bestämmas till.

En sökande som lämnar sin anställning utan giltig anledning stängs av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om arbetet skulle ha varit mer än tio dagar. I promemorian föreslås att samma avstängningstid ska gälla för den som skiljs från sitt arbete på grund av otillbörligt uppförande. Regeringen anser att ett beslut om fränkännande inte bör bli mindre kännbart än avstängning på dessa grunder. Den nedre gränsen för hur många dagar ett fränkännande får avse bör därför bestämmas till 45.

En sökande som utesluts ur en arbetslöshetskassa är inte berättigad till vare sig grundersättning eller inkomstrelaterad ersättning under tolv månader efter uteslutningen. Enligt schablon omfattar ett kalenderår 260 ersättningsdagar, varför ett alternativ skulle vara att bestämma den övre gränsen för fränkännande till 260 ersättningsdagar. Ett beslut om fränkännande bör inte vara en strängare åtgärd än ett beslut om uteslutning. Det maximala antalet fränkännandedagar bör vara lägre än schablonen för helärsersättning. Samtidigt är de fall som avses här så allvarliga att uteslutning skulle ha varit aktuell om den sökande fortfarande varit medlem i en arbetslöshetskassa. Därför får det högsta antalet fränkännandedagar inte heller vara för lågt. Regeringen anser, i likhet med vad som föreslås i promemorian, att den övre gränsen för hur många dagar ett fränkännande får avse lämpligen bör bestämmas till 195 dagar, vilket motsvarar tre fjärdedelar av en helärsersättning enligt schablon.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen argumenterar för att det vore lämpligt att skilja mellan de fall där fränkännande av rätt till ersättning används som ett substitut för uteslutning på grund av att sökanden har utträtt ur arbetslöshetskassan och de fall där fränkännande används för att det finns särskilda skäl att tillämpa en mildare åtgärd. Myndighetens förslag är att för de personer som har handlat klandervärt, men som inte kan uteslutas som medlemmar på grund av utträde, införa en ny åtgärd. Enligt förslaget ska den sökande inte ha rätt till ersättning enligt grundförsäkringen eller den inkomstrelaterade försäkringen förrän efter tolv månader från det att förhållandet som har föranlett åtgärden kom till arbetslöshetskassans kännedom. Detta förutsatt att personen efter att rätten till ersättning upphört har arbetat i en sådan omfattning som kvalificerar för en ny ersättningsperiod. Ovanstående modell skulle enligt myndigheten innebära en mer likformig behandling av personer som handlat klandervärt, oavsett om de är medlemmar eller inte i den arbets-

löshetskassa som handlägger ärendet. Regeringen kan se det positiva i syftet att åstadkomma en likformig behandling av dessa personer. Regelverket om fränkännande skulle dock bli mer invecklat om en sådan särreglering infördes. Syftet med den föreslagna bestämmelsen om en spännvidd för fränkännande av ersättningsrätten upp till 195 dagar är att den enskilde i de allvarligaste fallen av fränkännande ska få en fränkännandeperiod som är jämförbar med effekten av en uteslutning från arbetslöshetskassan. Regeringen anser därför inte att det därutöver är nödvändigt att införa den särreglering för vissa fränkännandefall som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen föreslår.

Arbetskravet innebär att den sökande ska arbeta 80 dagar efter fränkännandet före han eller hon har rätt till eventuella återstående dagar i ersättningsperioden. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att arbetskravet ska tas bort då det inte sällan de facto blir en strängare sanktion än uteslutning, vilket inte torde ha varit lagstiftarens intention. Någon förändring av detta krav föreslås inte i promemorian. Regeringen finner för närvarande inte anledning att föreslå någon ändring när det gäller arbetskravet.

5 Återbetalning av statsbidrag

5.1 Gällande rätt

Återkravshanteringen vid arbetslöshetskassorna består av två delar: arbetslöshetskassans återkrav gentemot den enskilde och arbetslöshetskassans återbetalning av statsbidrag. Återkrav gentemot den enskilde regleras i 68 och 68 a §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring. I 68 § anges att om någon på något sätt orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp, eller på något annat sätt fått ersättning utan att vara berättigad till det, ska ersättningen betalas tillbaka. I det sistnämnda fallet gäller dock att om den enskilde inte skäligen bort inse att det var fråga om felaktig utbetalning av ersättning, dvs. var i god tro vid utbetalningen, föreligger ingen återbetalningsskyldighet. I 68 a § anges att om någon som fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid, ska ersättningen betalas tillbaka. Arbetslöshetskassan får enligt 68 d §, helt eller delvis, efterge ett återkrav om det finns särskilda skäl för det.

Enligt 93 § lagen om arbetslöshetskassor har en arbetslöshetskassa rätt till statsbidrag för kostnader för ersättning som betalas ut enligt bestämmelser i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Av 93 a § lagen om arbetslöshetskassor framgår att regeringen kan besluta om bidrag till en arbetslöshetskassa även för andra ändamål.

Arbetslöshetskassans återbetalning av statsbidrag regleras i 94 § lagen om arbetslöshetskassor. En arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidrag, om den har fått bidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen beslutar om återkrav. Om återkravet grundas på att beslut om arbetslöshetsersättning är felaktigt, får Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen kräva tillbaka statsbidrag, under förutsättning att utbetalningen av ersättning skett i

strid med gällande regler på området. Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

5.2 En tydligare reglering behövs

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har under de senaste åren granskat arbetslöshetskassornas återkravshantering. Granskningarna visar att arbetslöshetskassornas återkravshantering över lag fungerar, men att det finns oklarheter vad gäller delar av hanteringen (myndighetens rapporter finns angivna i departementsskrivelsen Ds 2012:3 s. 78, fotnot 16). Detta gäller främst ärenden där arbetslöshetsersättning utgått felaktigt, men där arbetslöshetskassan fattat beslut om att den sökande inte är återbetalningsskyldig. Det kan röra sig om att den sökande varit i god tro eller att arbetslöshetskassan fattat beslut om eftergift. Det har framkommit att återbetalning i dessa situationer inte alltid sker enligt regelverket. Regeringen anser att det är bekymmersamt att återkravshanteringen av felaktigt utbetalat statsbidrag inte sker på ett enhetligt och effektivt sätt och att det är angeläget att åstadkomma en tydligare reglering på området.

5.3 Felaktig utbetalning orsakad av den enskilde

Regeringens förslag: Om en enskild har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med lagen om arbetslöshetskassor, lagen om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Detsamma gäller när en enskild som har fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare har fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorians förslag regleras inte den situationen att en enskild som fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare fått lön eller skadestånd för samma tid.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen* är positiv till förslaget. Myndigheten anser att ett viktigt klarläggande är att det tydligt framgår att arbetslöshetskassorna självmant ska betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för det är uppfyllda, men att det bör regleras vid vilken tidpunkt återbetalning av statsbidrag från en arbetslöshetskassa till Arbetsförmedlingen ska ske. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anför att det inte av föreslagna bestämmelser om återbetalning av statsbidrag framgår om en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidraget för utbetald arbetslöshetsersättning i det fall ersättningstagaren senare blir skyldig att betala tillbaka ersättning därför att han eller hon fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid. Myndigheten anser även att arbetslöshetskassornas skyldighet att självmant

betala tillbaka statsbidrag ännu tydligare bör komma till uttryck i lagtexten. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* är positiv till att det klargörs att arbetslöshetskassorna inte behöver återbetala statsbidraget i de fall eftergift meddelats eller den sökande befunnits vara i god tro. Organisationen och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa*, som inte invänder mot förslaget som sådant, anför att man vid arbetslöshetskassornas återbetalning bör ta hänsyn till den finansierings- och arbetslöshetsavgift som arbetslöshetskassorna betalar. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget särskilt.

Skälen för regeringens förslag: I de fall den sökande har orsakat en felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning är han eller hon återbetalningsskyldig enligt 68 § lagen om arbetslöshetsförsäkring. I de situationerna kan arbetslöshetskassan från den enskilde återkräva det som utbetalats felaktigt. Det är därför rimligt att en arbetslöshetskassa i de fallen ska betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått för den felaktigt utbetalda arbetslöshetsersättningen. Regeringen föreslår att kassorna ska vara återbetalningsskyldiga i dessa fall.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen anför att det inte av bestämmelserna i promemorians förslag framgår om en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidraget för utbetald arbetslöshetsersättning, i det fall ersättningstagaren senare blir skyldig att betala tillbaka ersättning enligt 68 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring därför att han eller hon fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid. Även i dessa situationer kan arbetslöshetskassan återkräva den utbetalda ersättningen från den enskilde. Regeringen anser därför att det i paragrafen bör läggas till att samma återbetalningsskyldighet gäller för en arbetslöshetskassa när en enskild som fått ersättning från kassan senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid.

Beträffande arbetslöshetskassornas skyldighet att självmant betala tillbaka statsbidrag anser *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* att den ännu tydligare bör komma till uttryck i lagtexten. Regeringens uppfattning är att den föreslagna skrivningen, där arbetslöshetskassornas skyldighet att betala tillbaka statsbidrag för felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning uttrycks som att de i angivna fall ska betala tillbaka statsbidrag, är tillräcklig tydlig.

Om det finns särskilda skäl kan en arbetslöshetskassa fatta beslut om att helt eller delvis efterge ett återkrav av ersättning gentemot den enskilde. I de situationerna är det rimligt att kassan inte ska behöva stå kostnaden för en felaktighet orsakad av den enskilde. Samma synsätt bör gälla där en arbetslöshetskassa efterger ett återkrav mot den enskilde som senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd för samma tid som ersättning utgått. Regeringen anser därför att arbetslöshetskassan i de fallen inte ska betala tillbaka statsbidraget till den del den felaktigt utbetalda arbetslöshetsersättningen eftergetts.

Arbetsförmedlingen anser att det bör regleras vid vilken tidpunkt återbetalning av statsbidrag ska ske, t.ex. om återbetalning ska ske skyndsamt oavsett om den enskilde har betalat tillbaka arbetslöshetsersättning som arbetslöshetskassan återkrävt. Regeringen anser att detta är en fråga som är lämplig att reglera i förordning och avser att återkomma i frågan.

Arbetslöshetskassornas samorganisation anser att den finansierings- och arbetslöshetsavgift som arbetslöshetskassorna betalar in bör beaktas när det bestäms hur stort belopp som ska återbetalas av erhållet statsbidrag. Enligt *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* är det inte en rimlig avvägning i nuvarande regelverk som inte medger avräkning för inbetalda avgifter för statsbidraget vid återbetalning. Statsbidraget betalas dock ut för att täcka kostnaderna för arbetslöshetsersättningen i sin helhet. Statsbidrag för ersättning som betalats ut felaktigt ska därför betalas tillbaka i sin helhet.

5.4 Felaktig utbetalning orsakad av arbetslöshetskassan

Regeringens förslag: Om en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med lagen om arbetslöshetskassor, lagen om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen* är positiv till förslaget. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* har inte någon invändning. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* ställer frågan om en arbetslöshetskassa ska vara skyldig att återbetala statsbidrag när både den sökande och arbetslöshetskassan kan anses ha orsakat den felaktiga utbetalningen och arbetslöshetskassan har meddelat eftergift. Även *Arbetslöshetskassornas samorganisation* pekar på att ansvaret för en felaktig utbetalning kan vara delat mellan olika parter och att det då kan vara svårt att avgöra hur stor del av den felaktigt utbetalade arbetslöshetsersättningen som arbetslöshetskassan i det läget ska stå för. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget särskilt.

Skälen för regeringens förslag: Det kan förekomma att arbetslöshetsersättning betalas ut felaktigt på grund av att arbetslöshetskassan fattar ett felaktigt beslut. Det kan röra sig om ett ofullständigt underlag för beslutet eller felaktig rättstillämpning. Arbetslöshetskassan bör stå för kostnaden i de fall kassan inte har säkerställt interna rutiner för korrekta utbetalningar. En sådan reglering medför ett incitament för arbetslöshetskassorna att förstärka internkontrollen och förbättra rutiner för handläggning. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att arbetslöshetskassan alltid ska återbetala statsbidraget när det är kassan som orsakat den felaktiga utbetalningen.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen anför att det inte är helt ovanligt att både den sökande och arbetslöshetskassan kan anses ha orsakat den felaktiga utbetalningen och frågar vad som ska gälla om arbetslöshetskassan meddelat eftergift av återkrav av arbetslöshetsersättning. Även *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att ansvaret för en felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning kan vara delat mellan olika parter, t.ex. *Arbetsförmedlingen* och arbetslöshetskassan, och att det då kan vara svårt att avgöra hur stor del av den felaktigt utbetalade ersättningen som arbetslöshetskassan i det läget ska stå

för. I de fallen anser organisationen att det är tveksamt om återbetalning ska ske självmant utan föregående beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Regeringen är medveten om att det kan finnas situationer där flera parter orsakat eller varit delaktiga i att arbetslöshetsersättning betalats ut felaktigt. Det är emellertid inte möjligt att i lag bestämma hur dessa situationer ska lösas. Regeringen anser att det får bedömas från fall till fall vilken part som är huvudansvarig för att felaktig ersättning betalats ut. Här kan även pekas på möjligheten att jämka eller efterge en kassas skyldighet att återbetala statsbidrag, vilket kan tänkas vara aktuellt i fall där även andra än kassan bidragit till en felaktighet. Som redan nämnts innebär regleringen om återbetalning av statsbidrag att arbetslöshetskassan självmant ska betala tillbaka statsbidrag som felaktigt utbetalats. Detta gäller även i de fall som nu behandlas. Om kassan vid sin bedömning anser att det finns en återbetalningsskyldighet, men att det är motiverat med jämkning eller eftergift av återbetalningsskyldigheten, kan den som framgår av regeringens förslag i avsnitt 5.8 begära beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågan.

5.5 Felaktig utbetalning orsakad av annan än den enskilde eller arbetslöshetskassan

Regeringens förslag: Om någon annan än en enskild eller en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med lagen om arbetslöshetskassor, lagen om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt endast om den enskilde skäligen borde ha insett att han eller hon fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I vissa fall kan arbetslöshetsersättning betalas ut felaktigt utan att varken den enskilde eller arbetslöshetskassan har orsakat felaktigheten. Det kan t.ex. röra sig om felaktiga uppgifter från en annan myndighet. I de fall det inte är någon av de direkt inblandade parterna – den enskilde eller arbetslöshetskassan – som orsakat den felaktiga utbetalningen, är det inte heller självklart vem som ska stå för kostnaden för felaktigheten. Avgörande för återbetalningsskyldigheten av statsbidrag bör rimligen vara huruvida den enskilde borde ha insett att det var fråga om en felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning.

Om den sökande vid utbetalningstillfället skäligen borde ha insett att ersättning utgick felaktigt eller med för högt belopp, dvs. inte var i god

tro om utbetalningen, är han eller hon återbetalningsskyldig enligt 68 § lagen om arbetslöshetsförsäkring. I dessa fall föreslår regeringen att arbetslöshetskassan ska återbetala statsbidraget motsvarande den felaktiga utbetalningen av arbetslöshetsersättning. Om arbetslöshetskassan däremot helt eller delvis meddelat eftergift avseende den felaktigt utbetalda arbetslöshetsersättningen, bör arbetslöshetskassan inte vara skyldig att betala tillbaka statsbidrag i motsvarande mån som eftergift medgetts.

Om den sökande vid utbetalningen var i god tro, är han eller hon inte återbetalningsskyldig för den felaktigt utbetalda arbetslöshetsersättningen. Det är rimligt att arbetslöshetskassan inte ska behöva stå för kostnaden för en felaktighet som ligger utanför dess kontroll. Regeringen föreslår därför att arbetslöshetskassan inte ska betala tillbaka statsbidraget i dessa fall.

5.6 Återbetalning av statsbidrag i andra fall

Regeringens förslag: En arbetslöshetskassa ska även i andra fall betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen* är positiv till förslaget. Ingen annan remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 93 a § lagen om arbetslöshetskassor kan arbetslöshetskassorna få statsbidrag även för andra ändamål än kostnader för ersättning som betalas ut enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring. Om en arbetslöshetskassa fått statsbidrag enligt denna paragraf och det visar sig att bidraget betalats ut utan att kassan haft rätt till det, ska kassan betala tillbaka bidraget. Om en arbetslöshetskassa exempelvis fått ett bidrag enligt 93 a § för extraordinära kostnader i syfte att utveckla ett systemstöd och det i efterhand visar sig att utvecklingskostnaderna var mer begränsade än vad som angetts, bör kassan vara skyldig att återbetala bidrag till den del det utgått med för högt belopp. Regeringen föreslår därför att en arbetslöshetskassa som har fått statsbidrag, i annat fall än som tidigare angetts, utan att vara berättigad till det eller har fått bidrag med för högt belopp, ska betala tillbaka detta.

5.7 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens återkravsskyldighet

Regeringens förslag: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag från en arbetslöshetskassa om myndigheten vid sin tillsyn finner att arbetslöshetsersättning har betalats ut felaktigt och förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda enligt någon av de bestämmelser som reglerar felaktig utbetalning av statsbidrag för arbetslöshetsersättning.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetslöshetskassornas samorganisation* tillstyrker förslaget. *Arbetsförmedlingen* anser att förslaget tydliggör Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens återkravs rätt. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring* avstyrker förslaget. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget särskilt.

Skälen för regeringens förslag: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring har redan i dag möjlighet att återkräva statsbidrag då myndigheten, inom ramen för sin tillsyn, upptäcker ärenden där arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med lagen om arbetslöshetsförsäkring, lagen om arbetslöshetskassor eller föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar. I promemorian föreslås att det blir obligatoriskt för myndigheten att besluta om återkrav om förutsättningarna för detta är uppfyllda.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring motsätter sig att myndigheten ska vara skyldig att besluta om återkrav av statsbidrag. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring anser att nuvarande ordning, som ger myndigheten möjlighet att besluta om återkrav av statsbidrag vid behov, bör behållas eftersom några effektivitetsvinster eller ekonomiska vinster knappast uppnås med förslaget och lagefterlevnaden inte heller främjas. Enligt myndigheten rättar i flertalet fall arbetslöshetskassorna på eget initiativ till de brister som myndigheten pekat på i tillsynen och åtgärden kan få en sämre, eller i värsta fall en motsatt, effekt om den ska användas genomgående och utan att hänsyn kan tas till detta faktum. Det bör därför enligt myndigheten vid tillämpningen av åtgärden gå att ta hänsyn till om rättelseåtgärder vidtagits eller inte. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring ska vara skyldig att besluta om återkrav om förutsättningarna är uppfyllda med hänsyn till arbetslöshetskassornas möjlighet att få saken prövad av högre instans.

Beslut som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring meddelar i fråga om återkrav av statsbidrag kommer liksom tidigare att kunna överklagas av en arbetslöshetskassa till allmän förvaltningsdomstol. Det är av intresse för arbetslöshetskassorna att det bildas en praxis på området som kan tjäna till vägledning för frivillig återbetalning av statsbidrag. Att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring ska besluta om återkrav av statsbidrag när den vid sin tillsyn finner att förutsättningarna för det finns, hindrar inte att arbetslöshetskassorna även framöver inom ramen för ett tillsynsförfarande på eget initiativ kan återbetala statsbidrag som är föremål för granskning av myndigheten. Självrättelse kan alltså ske även efter att tillsyn inletts. Om självrättelse sker ska inte Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring vara skyldig att besluta om återkrav. Regeringen anser dock att om självrättelse inte sker, t.ex. för att en arbetslöshetskassa inte anser sig återbetalningsskyldig, ska Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring besluta om återkrav när myndigheten vid sin tillsyn finner att statsbidrag skulle ha betalats tillbaka på grund av att en felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning orsakats av en enskild, en arbetslöshetskassa eller någon annan. Den nuvarande ordningen som ger Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring valmöjlighet i fråga om återkrav främjar inte likabehandling av arbetslöshetskassorna. Fall där återkrav kan bli aktuellt är när Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring vid sin tillsyn finner att arbetslöshetsersättning har utgått felaktigt och

situationen är sådan att statsbidrag ska betalas tillbaka, eller när en arbetslöshetskassa annars underlåtit att betala tillbaka statsbidrag frivilligt.

Arbetslöshetskassornas samorganisation framför i detta sammanhang att man anser att arbetslöshetskassornas möjlighet att överklaga beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen till allmän förvaltningsdomstol bör utvidgas till att även gälla andra typer av beslut, t.ex. beslut om stadgeändringar och ändringar av medlemsavgifter. När det gäller arbetslöshetskassornas rätt att överklaga beslut är det en fråga som inte har berörts i promemorian. Regeringen har inte för avsikt att nu genomföra förändringar av klagorättens omfattning.

5.8 Befrielse från eller eftergift av återbetalningsskyldighet

Regeringens förslag: En arbetslöshetskassa ska även på begäran kunna få frågan om delvis eller hel befrielse från återbetalningsskyldighet prövad av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetsförmedlingen* anser att förslaget tydliggör när en arbetslöshetskassa kan göra gällande att det finns grund för jämkning eller eftergift. *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att det bör framgå av bestämmelsen att möjligheten till jämkning gäller i de fall det anses föreligga skyldighet att betala tillbaka statsbidrag enligt någon av de bestämmelser som reglerar fall då en felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning förekommit. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser att det är svårt att av lagtexten utläsa att en arbetslöshetskassa kan begära beslut i frågan om jämkning eller eftergift dels när kassan själv funnit att förutsättningarna för att betala tillbaka statsbidraget är uppfyllda, dels om en kassa inte funnit men Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vid tillsyn finner att statsbidrag ska betalas tillbaka. Myndigheten anför också att förslaget ger upphov till en rad tillämpningsfrågor. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget särskilt.

Skälen för regeringens förslag: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får jämka eller efterge en arbetslöshetskassas skyldighet att återbetala statsbidrag. En arbetslöshetskassa kan få frågan om jämkning eller eftergift prövad i samband med att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vid sin tillsyn funnit att det finns en återbetalningsskyldighet. Det är rimligt att en arbetslöshetskassa ska kunna få frågan om jämkning efter eftergift av återbetalning av statsbidrag prövad redan i ett tidigare skede. Regeringen föreslår därför att en arbetslöshetskassa även ska kunna få frågan prövad i samband med att kassan funnit att arbetslöshetsersättning utgått felaktigt och prövad frågan om återkrav gentemot den enskilde.

I promemorian föreslås att bestämmelsen anger att jämkning eller eftergift kan ske vid återkrav. *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser att det är svårt att utläsa av den föreslagna bestämmelsen att jämk-

ning även kan begäras i ett tidigare stadium. Regeringen anser att det av lagtexten bör framgå att delvis eller hel befrielse av en arbetslöshetskassas skyldighet att återbetala statsbidrag kan prövas inte bara i samband med tillsyn, utan även tidigare på kassans begäran. Som *Förvaltningsrätten i Stockholm* påpekar bör det även i bestämmelsen genom paragrafhänvisningar framgå att möjligheten till jämkning eller eftergift av en kassas skyldighet att återbetala statsbidrag gäller då återbetalningsskyldighet finns i de fall en felaktig utbetalning av ersättning orsakats av en enskild, en arbetslöshetskassa eller någon annan.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen anser även att det då grunden för jämkning och eftergift är avsedd att vara densamma som tidigare och bestämmelsen alltså riktar sig främst till arbetslöshetskassor med dålig ekonomi, infinder sig en rad frågor vid prövningen. Dessa gäller huruvida det räcker om ekonomin tillfälligt är dålig, om prövning i ett ärende ska ske utan hänsyn till tidigare ärenden, om det ska finnas något tak för hur stort belopp som sammantaget kan jämkas eller efterges under en period och för en viss arbetslöshetskassa samt hur bestämmelsen ska tillämpas på arbetslöshetskassor som har återkommande brister i handläggningen. Regeringen noterar att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vill ha vägledning för tillämpningen av bestämmelsen. Enligt regeringen är det dock inte möjligt eller lämpligt att ge detaljerade anvisningar för olika fall då delvis eller hel befrielse eller eftergift kan komma i fråga, utan det får lämnas till rättstillämpningen att avgöra.

6 Ändring i Arbetsförmedlingens registerlag

6.1 Bakgrund och gällande rätt

6.1.1 Bestämmelser till skydd för den personliga integriteten

Informationsteknikens utveckling och den ökande användningen av denna för behandling av information om enskilda medför ett särskilt behov av skydd för användning av individrelaterad information som kan anses utgöra ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Reglering för sådan behandling av information har utarbetats både i internationella sammanhang och i nationell lagstiftning.

Grundläggande bestämmelser om skydd för den personliga integriteten finns i regeringsformen (RF). Av det allmänna målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § RF följer att det allmänna ska värna om den enskildes privatliv. I 2 kap. 4 och 5 §§ finns bestämmelser om absolut skydd mot vissa allvarliga fysiska integritetsintrång. Enligt 6 § samma kapitel är var och en därutöver gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp samt mot vissa andra former av intrång i den personliga sfären (kroppsvsitation och husrannsakan samt undersökning av förtrolig försändelse m.m.). Genom ändringar som trädde i kraft den 1 januari 2011 (prop. 2009/10:80 En reformerad grundlag, bet. 2009/10:KU19, rskr. 2009/10:304, bet. 2010/11:KU4, rskr. 2010/11:21), har det generella grundlagsskyddet för den personliga integriteten stärkts. I 2 kap. 6 § RF har det införts en ny bestämmelse som anger att var och en, utöver vad

som i övrigt gäller enligt paragrafen, gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Skyddet enligt den nya grundlags-bestämmelsen är inte absolut. Det kan inskränkas i lag, under förutsättning att det sker för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får dock aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och får inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen (2 kap. 21 § RF).

Enligt artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Offentlig myndighet får inte inskränka denna rättighet annat än med stöd av lag. Inskränkningar får endast göras om det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Europakonventionen gäller sedan den 1 januari 1995 som svensk lag. Av grundlag följer även att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt konventionen (2 kap. 19 § RF).

En bestämmelse om respekt för privatlivet och familjelivet finns även i artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Av artikel 8 följer att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Uppgifterna ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund.

De grundläggande bestämmelserna om behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen (1998:204). Genom lagen genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter⁹ (dataskyddsdirektivet). Personuppgiftslagen är generellt tillämplig, men om det i en annan lag eller förordning har meddelats avvikande bestämmelser, så gäller de bestämmelserna. Sedan slutet av 1990-talet har det utöver personuppgiftslagen utarbetats en stor mängd särskilda s.k. registerförfattningar med bestämmelser om behandling av personuppgifter, däribland lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Syftet med de särskilda registerförfattningarna har varit att anpassa regleringen till de särskilda behov som myndigheterna har i sina respektive verksamheter och att göra avvägningar mellan behovet av effektivitet i berörd verksamhet och behovet av skydd för den enskildes integritet.

⁹ EUT L 281, 23.11.1995, s. 31 (Celex 31995L0046).

6.1.2 Behandling av känsliga personuppgifter enligt personuppgiftslagen

För behandling av vissa typer av personuppgifter gäller enligt personuppgiftslagen särskilda restriktioner. Det är enligt huvudregeln (13 §) förbjudet att behandla uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening. Det är även förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Dessa uppgifter kallas med en samlingsbeteckning känsliga personuppgifter.

Lagen innehåller dock en rad undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter. Känsliga personuppgifter får för det första behandlas om den enskilde lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller själv offentliggjort uppgifterna på ett tydligt sätt (15 §). Känsliga personuppgifter får också behandlas om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten, för att någons vitala intressen ska kunna skyddas i fall då den registrerade inte kan lämna sitt samtycke eller för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras (16 §). Känsliga personuppgifter får vidare behandlas för hälso- och sjukvårdsändamål. Även viss behandling för forsknings- och statistikändamål är undantagen från förbudet.

Regleringen av behandlingen av känsliga personuppgifter i personuppgiftslagen följer i princip motsvarande reglering i dataskyddsdirektivet. Direktivet medger att medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning beslutar om andra undantag från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter än dem som anges i dataskyddsdirektivet, om undantaget kan motiveras utifrån hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och under förutsättning att lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Den nationella lagstiftningen kan således innehålla ytterligare undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter.

Enligt 20 § personuppgiftslagen får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, meddela föreskrifter om ytterligare undantag från förbudet att behandla känsliga uppgifter. Enligt 8 § personuppgiftsförordningen (1998:1191) får känsliga personuppgifter i löpande text behandlas av en myndighet om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

6.1.3 Arbetsförmedlingens registerlag

Arbetsförmedlingens registerlag, lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, trädde i kraft den 1 augusti 2002 och ersatte då lagen (1994:459) om arbetsförmedlingsregister. Lagen innehåller de särregler som har ansetts nödvändiga för Arbetsförmedlingens verksamhet i förhållande till reglerna i personuppgiftslagen. I lagen finns särskilda bestämmelser om vilka personuppgifter som får behandlas i en databas. Med databas i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten förstås en samling personuppgifter som

med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de ändamål som föreskrivs i lagen.

I lagen anges ett antal ändamål för vilka personuppgifter får behandlas (4 §). Ändamålsbestämmelserna tar i första hand sikte på behandling av personuppgifter för Arbetsförmedlingens egen verksamhet (de s.k. primära ändamålen). Därutöver innehåller lagen bestämmelser om när behandling av personuppgifter är tillåten för att Arbetsförmedlingen ska kunna tillhandahålla personuppgifter till andra myndigheter och organ som behöver uppgifterna i sina respektive verksamheter (5 §, de s.k. sekundära ändamålen).

6.1.4 Behandling av känsliga personuppgifter i en databas

Av ändamålsbestämmelsen i 4 § 1 i Arbetsförmedlingens registerlag framgår att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten om det behövs för handläggning av ärenden. Vidare framgår av 8 § att Arbetsförmedlingen får behandla känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen och personuppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § samma lag, om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen. Detta innebär dock inte att nämnda känsliga personuppgifter och personuppgifter om lagöverträdelse m.m. får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Enligt 9 § får nämligen inga andra känsliga personuppgifter behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa samt uppgifter om lagöverträdelse m.m. enligt 21 § personuppgiftslagen. Dessa uppgifter får vidare endast behandlas om uppgifterna har lämnats i eller är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Samma förutsättningar gäller också för behandling av personuppgifter om sociala förhållanden, omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild (9 §). Sådana uppgifter definieras i lagen som ömtåliga personuppgifter (14 §).

Uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller varit föremål för åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716) får över huvud taget inte behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas (10 §).

6.2 Behovet av ändring i Arbetsförmedlingens registerlag

I dag finns ingen skyldighet för en arbetssökande att redovisa sina sökaktiviteter på ett regelbundet och strukturerat sätt, vilket försvårar Arbetsförmedlingens kontrollarbete och myndighetens möjligheter att identifiera sökande som har behov av extra stöd i sitt arbetssökande. En skyldighet för den arbetssökande att med jämna mellanrum skriftligen i en aktivitetsrapport redovisa vilka åtgärder han eller hon vidtagit för att ta sig ur arbetslösheten, skulle underlätta arbetet. Med en sådan skyldighet tydliggörs även att det är den enskilde som ytterst har ansvar för sin situation och att visa aktivitet i arbetssökandet.

Aktivitetsrapporten är tänkt att utgöra en viktig del av Arbetsförmedlingens kontroll- och matchningsarbete. I blanketten som ska utgöra aktivitetsrapporten ska den arbetssökande kunna lämna fritextinformation angående sitt arbetssökande, om det behövs för att förklara vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att få ett arbete eller på annat sätt ta sig ur arbetslöshet, alternativt varför han eller hon inte vidtagit åtgärder. Tanken är att det ska ske täta uppföljningar med uppgiftslämnande av den enskilde i aktivitetsrapporten. Det skulle därför innebära en stor administration för Arbetsförmedlingen och vara svårt att hantera i praktiken om aktivitetsrapporten sköttes manuellt genom rapportering av den enskilde via telefon, brev eller e-post. Om en sådan rapport i stället utgörs av en webbaserad blankett som skickas av den arbetssökande i elektronisk form till Arbetsförmedlingen och införs i dess databas, uppnås en mer fungerande hantering av aktivitetsrapporten. Det medför också ett effektivare utnyttjande av myndighetens resurser. Regeringen bedömer att fördelarna med en webbaserad aktivitetsrapport är så stora att det är nödvändigt att den tänkta rapporten får denna form, även om införandet av en sådan aktivitetsrapport väcker integritetsfrågor och gör att det finns ett behov av att förändra bestämmelserna för behandling av personuppgifter i en arbetsmarknadspolitisk databas.

6.3 Databasbehandling av känsliga personuppgifter som lämnas i ett ärende

Regeringens förslag: Samtliga känsliga personuppgifter får behandlas i en databas, om de har lämnats i ett ärende.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: LO tillstyrker förslaget, under förutsättning att Arbetsförmedlingen följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd. *Arbetsförmedlingen* anför att den föreslagna lagändringen är en förutsättning för att myndigheten ska kunna ta emot aktivitetsrapporterna digitalt, men anför dels att även förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör ses över i samband med lagändringen, dels att problemet att en arbetssökande i sin aktivitetsrapport lämnar uppgifter även om andra individer måste beaktas. *Förvaltningsrätten i Stockholm* konstaterar att det finns bestämmelser som begränsar åtkomst och om gallring och ser därför inget hinder mot lagändringen. *ILO-kommittén* gör bedömningen att förslaget inte strider mot Sveriges åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. *Arbetslöshetskassornas samarbetsorganisation* har inget att erinra mot förslaget, men anför att det möjligen bör klargöras om arbetslöshetskassorna ska ges samma möjlighet att behandla dessa uppgifter för det fall att aktivitetsrapporten överförs till kassan, t.ex. i samband med en underrättelse. *Justitiekanslern* kan inte tillstyrka förslaget med hänvisning till avsaknaden av närmare analys beträffande de integritetsfrågor som aktualiseras med anledning av förslaget. *Datainspektionen* kan inte tillstyrka förslaget på grund av att det

saknas redovisning av vilka lämpliga skyddsåtgärder som ska vidtas för att kompensera utvidningen av Arbetsförmedlingens möjlighet att behandla alla känsliga personuppgifter som avses i personuppgiftslagen i en arbetsmarknadspolitisk databas. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna överväganden

I ett fritextfält i en aktivitetsrapport ska den arbetssökande fritt kunna lämna information kring sitt arbetssökande. Med ett fritextfält är det inte möjligt att förutse vilka uppgifter den sökande finner nödvändiga att ange när han eller hon lämnar aktivitetsrapporten. Arbetsförmedlingen har därmed begränsad möjlighet att styra över vad den enskilde redovisar i rapporten.

Av 13 § personuppgiftslagen framgår att det är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, eller medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Enligt 9 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får det, trots förbudet i 13 § personuppgiftslagen, i en arbetsmarknadspolitisk databas behandlas sådana känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen som avser hälsa och etnicitet. Detta gäller under förutsättning att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Så länge en aktivitetsrapport inte innehåller andra känsliga personuppgifter än nu nämnda, är alltså databasbehandling av uppgifterna i rapporten redan tillåten enligt lagen.

I promemorian föreslås mot bakgrund av införandet av en aktivitetsrapport att samtliga de i 13 § personuppgiftslagen angivna känsliga personuppgifterna ska få behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas, om uppgifterna har lämnats i ett ärende. *Justitiekanslern* anser att det är uppenbart att den föreslagna webbaserade aktivitetsrapporten, som förefaller innebära att lämnade uppgifter per automatik och utan föregående granskning registreras i ett ärende, torde komma att innebära en ökad behandling av känsliga personuppgifter avseende arbetssökande. Den proportionalitets- och intresseavvägning som görs i promemorian, liksom den behovs- och konsekvensanalys som presenteras där beträffande de integritetsfrågor som aktualiseras med anledning av förslaget, är enligt *Justitiekanslern* emellertid förhållandevis allmänt hållna. *Justitiekanslern* anser att det kan ifrågasättas om syftet med en digital aktivitetsrapport och den effektivitetsvinst som därigenom är tänkt att uppnås uppväger de risker för otillbörliga integritetsintrång som en ökad behandling av känsliga personuppgifter skulle innebära. *Justitiekanslern* anför vidare att mot bakgrund av att det inte på förhand kan bedömas vilka uppgifter en arbetssökande kan komma att ange i sin aktivitetsrapport, kan det inte heller uteslutas att personuppgiftsbehandlingen också kan medföra otillbörligt intrång i den personliga integriteten för andra än den arbetssökande, exempelvis om den arbetssökande i sin aktivitetsrapport anger

känsliga personuppgifter avseende andra personer. Även *Arbetsförmedlingen* anser att detta problem inte har beaktats.

En grundläggande förutsättning för att en viss behandling av personuppgifter ska vara laglig är att ändamålen med behandlingen är tillåten. Av 4 § 1 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter som behövs för handläggningen av ärenden. Aktivitetsrapporten är tänkt att ingå i handläggningen av en enskild arbetssökandes ärende om arbetsförmedling. Behandling av personuppgifter i aktivitetsrapporten får därför anses förenlig med Arbetsförmedlingens primära ändamål för databasbehandling av personuppgifter. Regeringen anser att det, även med beaktande av Justitiekanslerns och Datainspektionens synpunkter, är viktigt att närmare analysera hur förslaget påverkar den personliga integriteten och de regler som ska skydda denna.

Sökning i en arbetsmarknadspolitisk databas

Behandlingen av känsliga personuppgifter m.m. i elektroniska ärendehanteringssystem kan innebära risker för otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Känsliga eller ömtåliga personuppgifter får som huvudregel inte användas som sökbegrepp i en arbetsmarknadspolitisk databas. Undantag finns för bl.a. kod för hälsotillstånd eller för sådan funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga när det gäller planering av insatser och förmedling av arbete. Den strikta regleringen av möjligheten att söka personuppgifter i arbetsmarknadspolitiska databaser bidrar till att skydda den personliga integriteten.

Sekretess i Arbetsförmedlingens och arbetslöshetskassornas verksamhet

Det är ändamålsregleringen i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som avgör vilka personuppgifter som får behandlas hos Arbetsförmedlingen. När det gäller frågan om i vilken utsträckning personuppgifter får överföras från Arbetsförmedlingen till andra, är det regleringen av sekretess som styr detta.

Aktivitetsrapporten är tänkt att ingå som ett verktyg i ärenden om arbetsförmedling. De tillämpliga sekretessbestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns i 28 kap. 11 och 12 §§. Enligt den första bestämmelsen gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men och uppgiften förekommer i ett ärende om arbetsförmedling. Sekretessen gäller dock inte för beslut i dessa ärenden. Enligt den andra bestämmelsen gäller sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftsförhållanden i ärende om arbetsförmedling, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada. De sekretessbestämmelser som gäller för Arbetsförmedlingens verksamhet erbjuder alltså ett starkt skydd för de känsliga uppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas.

När uppgifter ska lämnas mellan myndigheter måste hänsyn tas till sekretessregleringen. Enligt 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen

får uppgifter för vilka sekretess gäller inte röjas för andra myndigheter, om inte annat framgår av offentlighets- och sekretesslagen eller av lag eller förordning till vilken denna lag hänvisar. I offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser som anger när sekretessen mellan myndigheter bryts. Det framgår bl.a. av 10 kap. 28 § att sekretess inte hindrar att en uppgift får lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Enligt 48 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring ska Arbetsförmedlingen till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om en arbetssökande som har betydelse för tillämpningen av den lagen. Arbetsförmedlingens uppgiftsskyldighet begränsas dock av 20 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring till vissa konkreta uppgifter, bl.a. från och med vilken dag den enskilde är anmäld eller avanmäld som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen. Känsliga personuppgifter omfattas inte av uppgiftsskyldigheten, utan utlämnande av sådana uppgifter får endast ske efter en prövning av skaderekvisiten i nämnda sekretessbestämmelser.

Av 2 kap. 4 § och bilagan till offentlighets- och sekretesslagen framgår att arbetslöshetskassorna jämställs med myndigheter vid tillämpning av lagen. Om känsliga personuppgifter på begäran av en arbetslöshetskassa, efter sekretessprövning, lämnas ut från Arbetsförmedlingen till kassan gäller därför sekretess enligt 28 kap. 13 § offentlighets- och sekretesslagen i ärende om arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Det finns alltså en sekretessbestämmelse som kan hindra att känsliga personuppgifter som förekommer vid kassornas handläggning av ersättningsärenden lämnas ut. Till skillnad mot vad som gäller för Arbetsförmedlingens verksamhet, innebär sekretessbestämmelsens utformning med s.k. rakt skaderekvisit att det här inte finns någon presumtion för att sekretess gäller. Även om det således gäller en presumtion för offentlighet ska men anses föreligga om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra en påtaglig nackdel för den enskilde. Regeringen har tidigare gjort bedömningen att det är tillräckligt med ett rakt skaderekvisit i ärenden om arbetslöshetsersättning för att tillgodose behovet av skydd för uppgifter om enskilda (se prop. 2000/01:129 s. 53).

Regeringens bedömning

Regeringen konstaterar att det, som anges ovan, när det gäller en aktivitetsrapport inte är möjligt att på förhand bedöma vilka uppgifter den arbetssökande skulle finna skäl att ange när han eller hon ska redovisa sina sökaktiviteter eller andra åtgärder för att ta sig ur arbetslöshet. Arbetsförmedlingen har begränsad möjlighet att styra över vad den enskilde skulle redovisa i rapportens fritextfält. För att uppnå den effektivitetsvinst som en automatiserad inlämnad aktivitetsrapport är tänkt att medföra, krävs att den enskilde får lämna de uppgifter som han eller hon vill ange i ärendet. Risken för intrång i den enskildes integritet måste dock beaktas och vägas mot den eftersträlvade effektivitetsvinsten. Regeringen gör här följande överväganden.

Om Arbetsförmedlingen ges möjlighet att behandla samtliga känsliga personuppgifter i en databas är det viktigt att myndigheten tydligt, i samband med att den enskilde via ett webbformulär kan lämna fritextinformation, informerar om att de lämnade uppgifterna kommer att behandlas i en databas. Som Justitiekanslern anför, kan förslaget ändå antas medföra en viss ökning av mängden känsliga och ömtåliga personuppgifter som behandlas i databaserna. En ökad mängd personuppgifter innebär naturligtvis en ökad risk för otilbörliga intrång i den personliga integriteten. Det är därför angeläget att Arbetsförmedlingen följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att ytterligare skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd.

Regeringen instämmer i promemorians bedömning att den enskilde i samband med varje registreringstillfälle bör informeras om ett alternativt sätt på vilket han eller hon kan lämna uppgifterna. *Justitiekanslern* kritiserar att det i promemorian inte utvecklas närmare vilket alternativt sätt för den enskilde att lämna uppgifter som åsyftas. Regeringen anser att det är viktigt att det finns andra sätt för enskilda, som av olika skäl kan ha svårt att göra skriftlig redovisning i en elektronisk blankett, att lämna uppgifter i en aktivitetsrapport. *Arbetsförmedlingen* konstaterar också att man ska erbjuda alternativa sätt för den arbetssökande att lämna informationen, t.ex. muntligt, via telefon eller e-post. Regeringen anser att det är lämpligt att överlämna till Arbetsförmedlingen som praktiskt kommer att hantera aktivitetsrapporten att utarbeta rutiner för alternativt sätt att redovisa uppgifter i denna.

Justitiekanslern anför att det i förslaget inte görs någon närmare analys av vilka praktiska tillämpningssvårigheter eller problem förslaget kan komma att ge upphov till och saknar även skadeståndsrättsliga överväganden med anledning av förslaget. Enligt 48 § personuppgiftslagen ska den personuppgiftsansvarige ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med den lagen har orsakat. Ersättningsskyldigheten kan i den utsträckning det är skäligt jämkas, om den personuppgiftsansvarige visar att felet inte berodde på honom eller henne. Av 15 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att bestämmelsen i personuppgiftslagen om skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Dessa bestämmelser är sådana specialbestämmelser om skadestånd som tar över de allmänna skadeståndsreglerna i skadeståndslagen (1972:207). I den utsträckning en ersättningsfråga inte berörs i 48 § personuppgiftslagen tillämpas de allmänna reglerna i skadeståndslagen. Skadeståndsskyldigheten enligt personuppgiftslagen avser ersättning för personskada, sakskada, ren förmögenhetsskada och kränkning av den personliga integriteten. Endast skada eller kränkning som den olagliga behandlingen av personuppgifter har fört med sig ersätts. Orsakssambandet ska vara adekvat. Regeringen konstaterar att det alltså är klart att skadeståndsskyldighet kan uppkomma för Arbetsförmedlingen vid behandling av känsliga personuppgifter, som en enskild exempelvis lämnar i en aktivitetsrapport, i strid med personuppgiftslagens eller Arbetsförmedlingens registerlags bestämmelser om krav på behandlingen av personuppgifter.

Datainspektionen betonar vikten av, när man överväger att utvidga behandlingen av känsliga personuppgifter, att titta på de skyddsåtgärder som ska kompensera utvidgningen och nämner som exempel tekniska åtgärder eller spärrar, information och noggrann utformning av aktivitetsrapporten med ett minimalt användande av fritextfält. *Datainspektionen* anför vidare att förslaget saknar redovisning av sådana lämpliga skyddsåtgärder som är en förutsättning för att känsliga personuppgifter ska få behandlas utan uttryckligt samtycke. *Datainspektionen* pekar bl.a. på att det inte är osannolikt att aktivitetsrapporterna eller delar av dem kommer att spridas till andra myndigheter, t.ex. för kontroll av förmåner, vilket får till följd att känsliga personuppgifter kan komma att spridas till fler aktörer. Myndigheten anför att en av e-förvaltningens styrkor är att man med teknikens hjälp kan säkerställa att personuppgiftsbehandling sker på ett sätt som tillvaratar integritetsskydd och säkerhet, och att Arbetsförmedlingen är mitt uppe i ett omfattande arbete med att införa ett nytt systemstöd och härigenom ges en utmärkt möjlighet att kravställa sitt nya ärendehanteringssystem så att integritet och säkerhet byggs in redan från början. Enligt *Datainspektionen* finns det, genom en genomtänkt utformning, goda möjligheter att styra över vilka uppgifter som kommer in via aktivitetsrapporten. På så sätt skulle behandlingen av andra känsliga personuppgifter än dem som är nödvändiga för handläggningen av ett ärende kunna begränsas till ett minimum. *Datainspektionen* anser att det mot denna bakgrund vore bättre om själva utformningen av den elektroniska aktivitetsrapporten överlämnades till Arbetsförmedlingen och även hur den ska hanteras när den kommer in till förmedlingen på elektronisk väg.

Regeringen anser att *Datainspektionens* synpunkter visar vikten av att Arbetsförmedlingen utformar sin ärendehantering, som aktivitetsrapporten kommer att ingå i, på ett sådant sätt att risken för intrång i den personliga integriteten minimeras. Som framgår ovan kommer Arbetsförmedlingen i princip inte att ha någon möjlighet att styra över vad den enskilde redovisar i aktivitetsrapporten. Det är dock angeläget att det så långt som möjligt bara är uppgifter som behövs för handläggning av ärenden som anges i rapporten och således förs in i databasen. Regeringen anser därför att det är viktigt att Arbetsförmedlingen utfärdar tydliga skriftliga instruktioner om vilken information som är relevant att lämna i rapporten och att rapporten utformas på ett sätt som underlättar detta. Inte minst är detta viktigt för att minimera den av Justitiekanslern och Arbetsförmedlingen påtalade risken att känsliga personuppgifter om andra än den sökande lämnas i rapporten, något som ibland kanske är oundvikligt.

Arbetsförmedlingen anför att det följer av gällande regler i lagen och förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten om åtkomst till personuppgifter att det enbart blir den ansvarige handläggaren, alternativt det lokala arbetsförmedlingskontoret, som kommer att vara behörig att ta del av aktivitetsrapporten. Arbetsförmedlingen upplyser vidare om att det pågår ett omfattande arbete på myndigheten, samtidigt som det förs en diskussion med *Datainspektionen*, med att se över behörighetstilldelning m.m. som säkerställer ett fullgott integritetsskydd och en fullgod datasäkerhet och att det nya systemet kommer att vara på plats i juli 2013, då lagändringen före-

slås träda i kraft. Regeringen konstaterar att Arbetsförmedlingens pågående arbete syftar till att skapa ett högt inbyggt integritetsskydd i deras ärendehanteringssystem och bedömer att de risker för intrång i den personliga integriteten som Justitiekanslern framhåller att lagändringen medför härigenom till stor del motverkas.

Regeringens bedömning är sammantaget att den risk för intrång i enskildas personliga integritet som förslaget medför med hänsyn till ovan gjorda överväganden inte väger tyngre än behovet av effektiva arbetssätt för Arbetsförmedlingen. Regeringen föreslår därför att samtliga de i 13 § personuppgiftslagen angivna känsliga personuppgifterna bör få behandlas i en databas, om uppgifterna har lämnats i ett ärende. Precis som i dag ska även uppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa få behandlas i en databas, om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Som *Arbetsförmedlingen* påpekar begränsar även förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vilka uppgifter som Arbetsförmedlingen får behandla. Regeringen avser att se över förordningen i samband med lagändringen.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2013.

Promemorians förslag: Överensstämmer inte med regeringens förslag. I promemorian föreslås ikraftträdandedatumet vara den 1 juli 2013.

Remissinstanserna: *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att lagändringarna bör träda i kraft tidigast sex månader efter antagen proposition för att det ska finnas tid för it-anpassning till de nya bestämmelserna och att ikraftträdande inte bör ske under sommaren. *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* pekar på att lagändringarna kan medföra behov av ändringar i förordningar, föreskrifter och datasystem samt utbildning av personal, varför man anser att lagen bör träda i kraft den 1 september 2013.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Lagändringen i Arbetsförmedlingens registerlag kräver emellertid ett datasystem hos Arbetsförmedlingen med mycket hög säkerhet till skydd för den personliga integriteten. Arbetsförmedlingen arbetar för närvarande med att byta handläggarsystem. Det nya handläggarsystemet förväntas vara i bruk till den 1 juli 2013, varför detta bedöms vara det tidigast möjliga datumet för ikraftträdande av föreslagna lagändringar. Med beaktande av synpunkterna ovan från *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* anser regeringen att lagändringarna bör träda i kraft den 1 september 2013. Datumet bedöms innebära tillräckligt med tid även för arbetslöshetskassorna att genomföra nödvändiga förändringar i sina system.

Det bedöms inte finnas behov av några övergångsbestämmelser för de föreslagna lagändringarna.

8 Konsekvenser

8.1 Ekonomiska konsekvenser

8.1.1 Uteslutning och frånkännande

Förslagen som rör ändringar av reglerna rörande uteslutning och frånkännande förväntas inte ha nämnvärda ekonomiska effekter. Förslaget om reglering av dag för verkställighet av beslut om uteslutning kan leda till en liten minskning av antalet återkrav. Förslagen som rör frånkännande av rätt till ersättning för enskilda som har utträtt ur arbetslöshetskassan kan leda till en liten minskning av antalet utbetalda ersättningsdagar. Det är dock värt att nämna att uteslutning och frånkännande rör mycket få personer. År 2010 uteslöts 847 personer ur arbetslöshetskassorna och 431 personer frånkändes arbetslöshetsersättning. Det innebär att föreslagna förändringar av reglerna troligtvis får marginella ekonomiska konsekvenser.

Förslaget om en övre och en undre gräns för antal frånkännandedagar kan innebära en mindre justering av det genomsnittliga antalet frånkännandedagar. Förändringen är dock inte avsedd att påverka känbarheten av åtgärden varken i mildrande eller skärpande riktning. Effekten av förslaget torde därför vara marginell.

8.1.2 Återbetalning av statsbidrag

Förslagen rörande återbetalning av statsbidrag är inte avsedda att leda till större förändringar av nuvarande hantering, utan snarare att förtydliga gällande regler. Regeländringarna förväntas därför inte medföra några stora ekonomiska konsekvenser. Möjligtvis kan de föreslagna ändringarna leda till en marginell ökning av återbetalat statsbidrag.

8.2 Särskilt om ändringen i Arbetsförmedlingens registerlag

Genom de förändringar i regelverket som här föreslås skapas förutsättningar för en digital hantering av den s.k. aktivitetsrapporten. Det är i linje med regeringens ambition om en utveckling av verksamheten genom så kallad e-förvaltning, vilket leder till en mer rättssäker och enhetlig hantering av personuppgifter. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingens verksamhet underlättas. Det förväntas medföra ett effektivare nyttjande av personella resurser, vilka därmed i stället kan användas i Arbetsförmedlingens matchningsarbete. Aktivitetsrapporten kommer att utgöra underlag för Arbetsförmedlingens dialog med den arbetssökande för att identifiera förbättringsområden och behov av ökat stöd för den arbetssökande. Utöver detta kommer rapporten även att bli ett verktyg i

Arbetsförmedlingens kontrollarbete och ett stöd för den enskilde i hans eller hennes arbete med att lösa arbetslöshetsituationen.

För den enskilde kan aktivitetsrapporten innebära en ökad behandling av personuppgifter, beroende på vilka uppgifter han eller hon väljer att lämna i aktivitetsrapporten. För att värna den personliga integriteten är det därför av största vikt att Arbetsförmedlingen löpande följer upp arbetsrutiner och system för behörighetstilldelning m.m. och strävar efter att säkerställa ett fullgott integritetsskydd och en fullgod datasäkerhet.

Förslaget förväntas inte ha några konsekvenser som påverkar Sveriges åtaganden med avseende på den personliga integriteten inom EU.

8.3 Konsekvenser ur ILO-perspektiv

Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet som kompletterar bl.a. ILO:s konvention (nr 122) om sysselsättningspolitik berör den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Artikel 20 i konventionen innehåller regler för när en arbetslöshetsförmån kan förvägras, dras tillbaka, dras in eller minskas. De föreslagna regeländringarna i dessa delar bedöms vara förenliga med konventionens krav.

ILO har antagit en riktlinje som berör behandling av personuppgifter för arbetstagare, Protection of workers' personal data – An ILO code of practice (ILO 1997). Riktlinjen är inte rättsligt bindande, men syftar till att ge vägledning i såväl övergripande regleringsfrågor som mer praktiska frågor som berör den enskilda arbetsplatsen. Riktlinjerna tar bland annat upp frågor kring samtycke för behandling av känsliga personuppgifter då uppgifterna inkommit från tredje part. Av riktlinjerna framgår att såsom arbetstagare anses även arbetssökande. Riktlinjerna ger dock snarare intrycket av att behandla förhållandet mellan arbetssökande och arbetsgivare, än förhållandet mellan en arbetssökande och en offentlig arbetsförmedling. De föreslagna regeländringarna bedöms därför inte strida mot ILO:s riktlinjer i frågan.

8.4 Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för jämställdheten, för företagen, för miljön eller för Sveriges internationella åtaganden i övrigt.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

46 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2 och 4.5.

I *första stycket* anges när det finns förutsättningar att fränkänna en enskild hans eller hennes rätt till ersättning. Denna reglering finns för närvarande i 66 §. Enligt förslag i en kommande proposition, som denna lagrådsremiss ska utgöra en del av, ska 66 § endast reglera en arbetslöshetskassas möjlighet att innehålla ersättning till en sökande till dess beslut som rör sökandens rätt till ersättning fattas.

Bestämmelsen har förändrats på så sätt att det numera är möjligt att fränkänna en enskild rätt till ersättning, när han eller hon har låtit bli att till arbetslöshetskassan anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning. I likhet med tidigare, krävs att det är fråga om uppsåtligt handlande eller att den enskilde varit grovt vårdslös.

Både den som är medlem i en arbetslöshetskassa och den som inte är det, ska fränkännas rätt till ersättning. Den som är medlem ska fränkännas rätt till ersättning endast om kassan vid prövning enligt 37 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor funnit att han eller hon inte ska utslutas som medlem.

Bestämmelsen omfattar även den som får ersättning av men inte är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan, om han eller hon till den kassan har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för rätten till ersättning.

Därutöver omfattar bestämmelsen den som var medlem i en arbetslöshetskassa när han eller hon lämnade vilseledande eller oriktiga uppgifter eller underlät att anmäla ändrade uppgifter, men som därefter har utträtt ur kassan. Det saknar då betydelse om personen har gått med i en ny arbetslöshetskassa eller inte. Detta framgår genom en ny bestämmelse i *andra stycket*, där det anges att det är den arbetslöshetskassa till vilken den enskilde har lämnat eller låtit bli att lämna uppgifter enligt första stycket som ska besluta om fränkännande, även om han eller hon har utträtt ur kassan eller blivit medlem i en ny kassa. Någon möjlighet att besluta om utslutning i den situationen saknas.

I paragrafen finns för närvarande bestämmelser om avstängning och nedsättning av dagpenning för personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program för vilka aktivitetsstöd lämnas. Enligt förslag i en kommande proposition ska liknande bestämmelser finnas i nya paragrafer.

46 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.6.

I paragrafen, som är ny, anges hur många ersättningsdagar ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska avse.

För närvarande regleras omfattningen av ett beslut om fränkännande i 66 § första stycket. Enligt förslag i en kommande proposition, som denna lagrådsremiss ska utgöra en del av, ska 66 § endast reglera en arbetslöshetskassas möjlighet att innehålla ersättning till en sökande till dess beslut som rör sökandens rätt till ersättning fattas.

Bestämmelsen har ändrats på så sätt att en nedre och övre gräns införts för hur många ersättningsdagar som ska fränkännas. Förändringen är inte avsedd att påverka tillämpningen av åtgärden varken i mildrande eller

skärpande riktning. Ett fränkännande bör i normalfallet avse omkring 130 ersättningsdagar. När det är fråga om mer allvarliga fall, då den enskilde skulle ha uteslutits från en arbetslöshetskassa om han eller hon hade varit medlem i en arbetslöshetskassa, bör fränkännandet avse 195 ersättningsdagar.

46 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.4.

I paragrafen, som är ny, anges i *första stycket* att ett fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. Vad som avses är tidpunkten då en handläggare på kassan får faktisk kännedom om det relevanta förhållandet.

Av *andra stycket* framgår ett arbetskrav som liksom tidigare måste uppfyllas för att en person som fränkänts rätt till arbetslöshetsersättning ska kunna få ersättning på nytt. Bestämmelsen finns för närvarande i 66 § andra stycket. Enligt förslag i en kommande proposition, som denna lagrådsremiss ska utgöra del av, ska 66 § endast reglera en arbetslöshetskassas möjlighet att innehålla ersättning till en sökande till dess beslut som rör sökandens rätt till ersättning fattas.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

37 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

Av *första stycket* framgår förutsättningarna för att en medlem ska uteslutas ur en arbetslöshetskassa på grund av bedrägligt förfarande. Till skillnad från tidigare ska en medlem uteslutas även när han eller hon har låtit bli att till kassan anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning. I likhet med vad som gäller vid lämnande av uppgifter krävs att det är fråga om uppsåtligt handlande eller att den enskilde varit grovt vårdslös.

I *andra stycket* anges att det i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om fränkännande av rätt till ersättning när arbetslöshetskassan beslutar att medlemmen inte ska uteslutas.

I första stycket 1 finns en bestämmelse om uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde. Denna reglering har flyttats till 37 a §. Bestämmelsen om att det är en arbetslöshetskassas styrelse som beslutar i ärenden om uteslutning har flyttats till 37 c §.

I övrigt har paragrafen redigerats språkligt.

37 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.

I paragrafen anges att en medlem som inte uppfyller, och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt, bestämmelsen i en arbets-

löshetskassas stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde, får uteslutas som medlem. Denna bestämmelse finns för närvarande i 37 § första stycket 1, med den skillnaden att det nu inte är obligatoriskt för kassan att utesluta en medlem.

37 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.4.

I paragrafen, som är ny, regleras från vilken tidpunkt ett beslut om uteslutning gäller.

I *första stycket* anges att om uteslutning sker på den grunden som anges i 37 § gäller beslutet om uteslutning från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. Vad som avses är tidpunkten då en handläggare på kassan får faktisk kännedom om det relevanta förhållandet.

Av *andra stycket* framgår att beslut om uteslutning enligt 37 a § gäller från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Om ett beslut fattas under den tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller dock uteslutningen från och med dagen efter den dag då medlemmens rätt till ersättning upphör. Den sistnämnda bestämmelsen finns för närvarande i 39 § andra stycket.

37 c §

I paragrafen, som är ny, anges behörighetsregler i ärenden om uteslutning av medlem och om fränkännande av enskilds rätt till ersättning. För närvarande regleras detta i 37 § första stycket och 37 a §.

39 §

I paragrafen anges vad ett beslut om uteslutning ska innehålla. Bestämmelsen i andra stycket om från vilken tidpunkt uteslutning gäller för medlem som arbetat utanför arbetslöshetskassans verksamhetsområde, när beslutet fattas under den tid då medlemmen har rätt till ersättning, har flyttats till 37 b § andra stycket andra meningen. Paragrafen har i övrigt endast ändrats språkligt.

87 §

Tredje stycket har justerats med anledning av att 94 a och 94 b §§ om uppgiftsskyldighet har bytt beteckning.

94 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.3.

I bestämmelsen anges att en arbetslöshetskassa ska återbetala statsbidrag när en enskild orsakat att arbetslöshetsersättning felaktigt betalats ut. Detsamma gäller i det fall mottagaren av arbetslöshetsersättning blir skyldig att betala tillbaka ersättning enligt 68 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring för att han eller hon senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid. Om kassan däremot har beslutat

att helt eller delvis efterge ett krav på återbetalning enligt 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring, omfattar dock inte återbetalningsskyldigheten detta belopp.

Arbetslöshetskassorna ska självmant betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda. Bidraget ska betalas tillbaka med det belopp som utgått felaktigt.

I 94 e § finns en bestämmelse om delvis eller hel befrielse eller eftergift av återbetalningsskyldigheten.

94 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.

I paragrafen anges att en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidrag när arbetslöshetsersättning felaktigt har betalats ut till en enskild och det är kassan som orsakat den felaktiga utbetalningen. Då även andra parter än kassan, t.ex. den enskilde, kan anses ha bidragit till den felaktiga ersättningen får det bedömas från fall till fall vilken part som är huvudansvarig för att ha orsakat att felaktig ersättning betalats ut.

Arbetslöshetskassorna ska självmant betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda. Bidraget ska betalas tillbaka med det belopp som utgått felaktigt. Något annat undantag från återbetalningsskyldighet i denna situation än möjligheten till delvis eller hel befrielse eller eftergift av den enligt 94 e § finns inte. Detta kan exempelvis bli aktuellt i fall där arbetslöshetskassan kan anses huvudansvarig för den felaktigt utbetalda ersättningen men även andra parter bidragit till den.

94 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.5.

Av paragrafen framgår under vilka förutsättningar en arbetslöshetskassa ska betala tillbaka statsbidrag när arbetslöshetsersättning betalats ut felaktigt till en enskild och det är någon annan än kassan eller den enskilde som har orsakat den felaktiga utbetalningen. Endast om den enskilde skäligen borde ha insett att han eller hon fick felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag med det belopp som utgått felaktigt. Om kassan däremot har beslutat att helt eller delvis efterge ett krav på återbetalning enligt 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring, omfattar dock inte återbetalningsskyldigheten detta belopp.

Arbetslöshetskassorna ska självmant betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda. Bidraget ska betalas tillbaka med det belopp som utgått felaktigt.

I 94 e § regleras en arbetslöshetskassas möjlighet att få delvis eller hel befrielse eller eftergift av återbetalningsskyldigheten.

94 c §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.

I paragrafen, som är ny, anges att en arbetslöshetskassa, även i andra fall än som anges i 94–94 b §§, är skyldig att betala tillbaka statsbidrag

som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp. Enligt 93 a § får regeringen besluta om bidrag till en arbetslöshetskassa för andra ändamål än kostnader för ersättning som betalas ut enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring, exempelvis extra bidrag till en kassa som har höga administrationskostnader per medlem. Om det t.ex. skulle visa sig finnas felaktigheter i en arbetslöshetskassas årsredovisning och att bidrag enligt 93 a § beräknats på felaktiga grunder, är kassan skyldig att betala tillbaka statsbidrag som kassan inte är berättigad till eller som utgått med för högt belopp.

Arbetslöshetskassorna ska självmant betala tillbaka statsbidrag när förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda.

94 d §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.7.

Av paragrafen, som är ny, framgår att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen är skyldig att besluta att kräva tillbaka statsbidrag när myndigheten vid sin tillsyn finner att en arbetslöshetskassa inte har betalat tillbaka felaktigt statsbidrag som enligt bestämmelserna i 94–94 b §§ borde ha betalats tillbaka. Reglering av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens återkrav finns för närvarande i 94 § andra stycket. Att myndigheten nu är skyldig att besluta om återkrav påverkar inte arbetslöshetskassornas möjlighet till självrättelse under pågående tillsyn.

94 e §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.8.

I paragrafen, som är ny, anges när en arbetslöshetskassas skyldighet att betala tillbaka statsbidrag enligt 94–94 b §§ kan jämkas eller helt efterges. En bestämmelse om jämkning och eftergift finns för närvarande i 94 § tredje stycket.

Bestämmelsen har ändrats på det sättet att en arbetslöshetskassa kan begära beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågan om delvis eller hel befrielse från återbetalningsskyldighet när kassan funnit att förutsättningarna för att betala tillbaka statsbidrag enligt 94–94 b §§ är uppfyllda. En kassa som vill göra gällande att det finns särskilda eller synnerliga skäl för delvis eller hel befrielse ska alltså inte invänta att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vid tillsyn finner att förutsättningar för att betala tillbaka statsbidrag föreligger. Om kassan däremot inte har funnit att den är skyldig att betala tillbaka statsbidrag enligt 94–94 b §§, men Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vid tillsyn finner att statsbidrag ska betalas tillbaka kan kassan i samband med Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens krav på återbetalning göra gällande att det finns grund för att delvis eller helt efterge ett krav på återbetalning.

I bestämmelsen anges nu att det krävs särskilda skäl för att delvis befrielse eller eftergift ska få ske. Någon ändring i sak är inte avsedd.

I likhet med tidigare bör delvis eller hel befrielse eller eftergift normalt komma till stånd huvudsakligen när det är fråga om avsevärda belopp vars betalning skulle äventyra arbetslöshetskassans ekonomiska situation. Det kan emellertid vara aktuellt att använda denna möjlighet också i fall

då även andra än arbetslöshetskassan bidragit till felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning.

Bestämmelsen har även redigerats språkligt.

100 §

I paragrafen anges att en arbetslöshetskassa får överklaga beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen om bl.a. krav på återbetalning av statsbidrag och i fråga om delvis eller hel befrielse eller eftergift av återbetalningsskyldighet. Bestämmelsen har ändrats med anledning av att bestämmelserna om Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut om återkrav, jämkning och eftergift har flyttats. Justeringen innebär ingen ändring i sak. I övrigt har bestämmelsen ändrats språkligt.

104 §

I paragrafen anges att beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågor om bl.a. krav på återbetalning av statsbidrag och delvis eller hel befrielse eller eftergift av återbetalningsskyldighet ska överklagas inom två månader från beslutets dag. Bestämmelsen har ändrats med anledning av att bestämmelserna om Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut om återkrav, jämkning och eftergift har flyttats. Justeringen innebär ingen ändring i sak. I övrigt har bestämmelsen ändrats språkligt.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

9 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.3.

I paragrafen regleras Arbetsförmedlingens möjlighet att i en arbetsmarknadspolitisk databas behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter. Bestämmelsen har förändrats på så sätt att Arbetsförmedlingen, utöver vad som redan gäller i dag, ska få behandla samtliga känsliga personuppgifter som anges i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) om uppgifterna lämnas i ett ärende.

Sammanfattning av promemorian Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2012:3)

Promemorian innehåller förslag till regeländringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Det övergripande syftet med föreslagna ändringar är att förtydliga regelverket för att göra det mer förutsägbart för både arbetssökande och myndigheter. Ändringarna bedöms också leda till att arbetsmarknadens funktions sätt förbättras genom att sökaktiviteten bland de arbetslösa förväntas öka, vilket medför kortare arbetslöshetstider. I förlängningen bidrar detta till högre varaktig sysselsättning.

De allmänna villkoren föreslås förändras på så sätt att de endast ska innehålla villkor för rätt till ersättning som den sökande kan och ska uppfylla från och med första dagen av arbetslösheten.

En genomgripande förändring av systemet för åtgärder i arbetslöshetsförsäkringen föreslås också. Förändringarna innebär att nedsättning av dagpenning upphävs och att avstängning från rätt till ersättning utgör den enda åtgärden för handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Fler åtgärdsgrunder införs för att bättre motsvara villkoren i försäkringen, men åtgärdsgrunderna som sådana blir över lag mildare.

Det föreslås förändringar vad gäller uteslutning från medlemskap i en arbetslöshetskassa och fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning. Huvudsakligen är det fråga om förtydliganden.

Vidare innehåller departementsskrivelsen förslag som innebär att arbetslöshetskassornas rätt att innehålla ersättning under utredningstiden utökas i syfte att förebygga återkrav.

Det föreslås att reglerna om återbetalning av statsbidrag förändras. Återbetalningsskyldigheten för arbetslöshetskassorna föreslås främst bero på dels vem som har orsakat att arbetslöshetsersättning har utgått felaktigt, dels huruvida den enskilde var i god tro angående utbetalningen.

Slutligen föreslås att Arbetsförmedlingen får utökad möjlighet att behandla känsliga personuppgifter i en arbetsmarknadspolitisk databas när uppgifterna lämnas av en enskild. Förändringen är ett led i att den enskilde föreslås vara skyldig att redovisa till förmedlingen vilka åtgärder han eller hon har vidtagit i syfte att ta sig ur arbetslösheten.

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 11, 45 a och 66 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 45 a och 66 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 70 § ska betecknas 66 §,

dels att 9, 43–47 och den nya 66 §§ samt rubrikerna närmast före 43, 46 och 47 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas åtta nya paragrafer, 9 a, 9 b, 43 a, 43 b, 46 a–46 b och 47 b §§, samt närmast före den nya 66 § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nya rubriker närmast före 48 § som ska lyda ”Utfärdande av intyg” och närmast före 67 § som ska lyda ”Särskilda bestämmelser”.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §²

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har sökande som

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har *en* sökande som

1. är *arbetsföra* och *oförhindrade* att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är *beredda* att anta *erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan*,

3. är *anmälda som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer*,

4. *medverkar till att en individuell handlingsplan upprättas i*

1. är *arbetsför* och *oförhindrad* att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är *anmäld som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen, och*

3. *även i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande.*

¹ Senaste lydelse av

11 § 2000:627

45 a § 2000:1460

66 § 2002:545

rubriken närmast före 45 a § 2000:1460.

² Senaste lydelse 2007:810.

samråd med den offentliga arbetsförmedlingen, och

5. aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete.

Den som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning vid fortsatt arbetslöshet.

9 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om

1. på vilket sätt en sökande ska vara anmäld till den offentliga arbetsförmedlingen för att kunna få arbetslöshetsersättning, och

2. villkor för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

9 b §

En sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning.

Avstängning från rätt till ersättning

Varning och avstängning från rätt till ersättning

43 §³

Den sökande skall stängas av från rätt till ersättning under tid som anges i 44 §, om den sökande

1. lämnat sitt arbete utan giltig anledning, eller

2. skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande.

En sökande ska meddelas en varning om han eller hon

1. utan godtagbart skäl inte medverkat till att upprätta en individuell handlingsplan,

2. utan godtagbart skäl inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen,

3. utan godtagbart skäl inte besökt eller tagit annan kontakt än som anges i 1–2 med den offentliga arbetsförmedlingen eller kompletterande aktör som utför förmedlingstjänster, vid överenskommen eller av myndigheten eller kompletterande aktören beslutad tidpunkt,

4. utan godtagbart skäl inte sökt anvisat lämpligt arbete, eller

³ Senaste lydelse 2000:1460.

5. inte aktivt sökt arbete.

Upprepas under samma ersättningsperiod något sådant förhållande som anges i första stycket, ska den sökande stängas av från rätt till ersättning vid det andra tillfället i 1 ersättningsdag, vid det tredje tillfället i 5 ersättningsdagar och vid det fjärde tillfället i 10 ersättningsdagar. Om något sådant förhållande upprepas en femte gång under ersättningsperioden har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 a §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar, om han eller hon

1. utan godtagbart skäl avvisat ett erbjudet lämpligt arbete avseende tid för vilken han eller hon inte har anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan,

2. genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning inte kommit till stånd, eller

3. utan godtagbart skäl avvisat ett erbjudande att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Upprepas under samma ersättningsperiod något sådant förhållande som anges i första stycket, ska den sökande stängas av från rätt till ersättning vid det andra tillfället i 10 ersättningsdagar och vid det tredje tillfället i 45 ersättningsdagar. Om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under ersättningsperioden har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 b §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om han eller hon

1. utan giltig anledning lämnat

sitt arbete,

2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,

3. utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas, eller

4. uppträtt på ett sådant sätt att Arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Den sökande ska dock stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varit högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

Upprepas under samma ersättningsperiod en andra gång något sådant förhållande som anges i första stycket, ska den sökande på nytt stängas av från rätt till ersättning enligt första eller andra stycket. Om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under ersättningsperioden har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

44 §⁴

Är det sannolikt att ett arbete som avses i 43 § skulle ha varit högst 5 dagar eller mer än 5 men högst 10 dagar eller mer än 10 dagar, utgör avstängningstiden

- 10, 20 respektive 45 ersättningsdagar vid avstängning enligt 43 § 1, och

- 20, 40 respektive 60 ersättningsdagar vid avstängning enligt 43 § 2.

I avstängningstiden räknas in bara dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats, om avstängningen inte hade skett, eller

I avstängningstiden ingår dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats, om avstängningen inte hade skett. Detsamma gäller dagar när den sökande utfört förvärvsarbete.

Avstängningstiden ska räknas från den dag då det förhållande som anges i 43–43 b §§ inträffat. Upprepas under pågående avstängningstid, förhållande som

⁴ Senaste lydelse 2000:1460.

dagar under vilka den sökande har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte överstiga

- 28, 56 respektive 112 kalenderdagar vid avstängning enligt 43 § 1, och

- 56, 112 respektive 168 kalenderdagar vid avstängning enligt 43 § 2.

föranleder avstängning på nytt, ska dock den nya avstängningstiden inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden. Bilaga 2

Avstängning får inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från den avstängningsgrundande händelsen. Om ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid, får dock avstängningen, med anledning av den nya avstängningsgrundande händelsen, inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden.

45 §⁵

Inträffar under avstängningstiden sådant förhållande som avses i 43 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i 44 §, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

En sökande som har stängts av från ersättning två gånger inom samma ersättningsperiod på grund av att han eller hon har lämnat sitt arbete utan giltig anledning eller skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande har, om sådant förhållande inträffar en tredje gång inom samma ersättningsperiod, inte rätt till ersättning förrän han eller hon därefter på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Avstängningstiden skall räknas från den dag då det förhållande som anges i 43 § inträffat.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra lämpligt arbete enligt 43–43 a §§ och giltig anledning enligt 43 b §.

⁵ Senaste lydelse 2000:1460.

Gemensam bestämmelse om avstängning och nedsättning**Frånkännande av rätt till ersättning**

Lydelse enligt Ds 2011:31

Föreslagen lydelse

46 §⁶

Bestämmelserna i 43 § och 45 a § första stycket 1 om arbete ska tillämpas i fråga om arbetsmarknadspolitiska program för vilka aktivitetsstöd lämnas. Bestämmelserna i 44, 45 och 45 a §§ ska därvid gälla i tillämpliga delar.

Den som medvetet eller av grov vårdslöshet, lämnat oriktig eller vilseledande uppgift eller låtit bli att anmäla ändrad uppgift till en arbetslöshetskassa angående förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning, ska frånkännas sådan rätt. Om det är fråga om en medlem i en kassa ska dock han eller hon frånkännas rätt till ersättning endast om kassan vid prövning enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, funnit att han eller hon inte ska uteslutas som medlem.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

46 a §

Ett frånkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.

46 b §

Ett beslut om frånkännande av rätt till ersättning ska gälla från den dag omständigheten som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

En sökande som frånkänts rätt till ersättning kan återfå ersättningsrätt först efter det att han eller hon har utfört sådant förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till frånkännandet kom till kassans kännedom.

⁶ Senaste lydelse 2002:626.

**Ansökan om ersättning och ut- Ansökan om ersättning
färdande av intyg**

47 §⁷

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan.

I ansökan ska den sökande ange de uppgifter som behövs för bedömningen av hans eller hennes ersättningsrätt. Den sökande ska i ansökan intyga på heder och samvete att uppgifterna är riktiga och fullständiga samt förbinda sig att meddela arbetslöshetskassan ändrade förhållanden.

Sökanden ska till ansökan bifoga ett intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden och de uppgifter i övrigt som behövs för att bedöma hans eller hennes ersättningsrätt. Om det medför stora svårigheter för sökanden att skaffa ett intyg, får han eller hon styrka uppgifterna på något annat sätt. Arbetsgivare ska på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Intyg och övriga uppgifter ska förvaras bland kassans handlingar.

47 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ansökan enligt 47 §.

Innehållande av ersättning

66 §⁸

Sökande som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om

En arbetslöshetskassa får hålla inne ersättning till en sökande, om det finns sannolika skäl att anta att

⁷ Senaste lydelse 2002:545.

⁸ Senaste lydelse 2002:545.

förhållanden av betydelse för bedömningen av deras rätt till ersättning skall fränkännas rätt till ersättning. När sökanden är medlem i en arbetslöshetskassa skall ett sådant fränkännande ske först sedan arbetslöshetskassan med stöd av 37 § andra stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor beslutat att inte utesluta den sökande som medlem. Fränkännandet skall gälla under minst 130 ersättningsdagar. Om det finns särskilda skäl får fränkännandet gälla under färre dagar.

Till sökande som fränkännts ersättning enligt första stycket får ersättning betalas ut först sedan de har utfört sådant förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till fränkännandet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Finns det sannolika skäl att en sökande gjort sig skyldig till ett förfarande som avses i första stycket, kan ersättning som tillkommer den sökande innehållas i avvaktan på utredning i ärendet.

Beslut enligt första stycket skall av kassan genast anmälas till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

han eller hon

1. inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning enligt 9 §,

2. kommer att stängas av från rätt till ersättning enligt 43–43 b §§,

3. kommer att fränkännas rätt till ersättning enligt 46 §, eller

4. kommer att uteslutas som medlem enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Ersättning får hållas inne till dess beslut som rör sökandens rätt till ersättning fattas och med högst det belopp som kan komma i fråga i beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. För förhållande som inträffat före den 1 juli 2013 gäller 9, 11 och 43–46 §§ i sin äldre lydelse. Inträffar efter lagens ikraftträdande före eller under pågående nedsättningstid sådant förhållande som föranleder avstängning enligt 43–43 b §§, räknas avstängningstiden från utgången av den tidigare nedsättningstiden.

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att nuvarande 94 a och 94 b §§ ska betecknas 94 f och 94 g §§,

dels att 37, 37 a, 39, 87, 94 och 100 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 94 a § ska sättas närmast före 94 f §,

dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 37 b, 37 c, 94 a–94 e §§ samt närmast före 94 § ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §¹

Arbetslöshetskassans styrelse ska, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

1. inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, eller

2. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning.

Om det finns särskilda skäl ska styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Har en medlem, medvetet eller av grov vårdslöshet, lämnat oriktig eller vilseledande uppgift, angående förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning, ska han eller hon uteslutas som medlem om inte särskilda skäl talar mot det. Det samma gäller en medlem som låtit bli att anmäla ändrad uppgift till kassan angående förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

Om en arbetslöshetskassa finner att det föreligger särskilda skäl att inte besluta om uteslutning, kan förutsättningarna för beslut om fränkännande av rätt till ersättning vara uppfyllda enligt 46 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

37 a §²

*Styrelsen får uppdra åt kassa-
föreståndaren att fatta beslut i
ärenden om uteslutning av en
medlem och om fränkännande av
rätt till ersättning. Styrelsen får
dock inte uppdra åt kassaföre-*

*En medlem får uteslutas, om han
eller hon inte uppfyller, och inte
heller under de senaste sex
månaderna har uppfyllt, bestämmelsen i en arbetslöshetskassas stadgar om arbete inom dess verk-*

¹ Senaste lydelse 2009:665.

² Senaste lydelse 2009:1438.

37 b §

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 § ska gälla från den dag omständigheten som ligger till grund för beslutet kom till kassans kännedom.

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 a § ska gälla från dagen för beslutet. Om beslutet fattas under tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller dock uteslutningen från och med dagen efter den dag då medlemmens rätt till ersättning upphör.

37 c §

Beslut i ärenden om uteslutning av en medlem och fränkännande av rätt till ersättning fattas av styrelsen. En kassaföreståndare får dock efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i sådana ärenden, utom när det gäller omprövning.

39 §

Ett beslut *varigenom* en medlem uteslutits *skall* innehålla de skäl som bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövligt. I beslutet *skall* även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

Om ett beslut om uteslutning fattas med stöd av 37 § 1 under tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller uteslutningen från och med dagen efter det att medlemmens rätt till ersättning upphör.

Ett beslut *genom vilket* en medlem uteslutits *ska* innehålla de skäl som bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövligt. I beslutet *ska* även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

87 §

För den kompletterande kassan gäller i övrigt bestämmelserna i denna lag med följande undantag.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket och 5 § första stycket 2 om kassans verksamhetsområde, bestämmelsen i 3 § om minsta antal medlemmar, bestämmelsen i 8 § om att registrering i vissa fall får vägras samt bestämmelserna i 82–84 §§ om fusion gäller inte.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlems-

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlems-

förteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 a och 94 b §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

I stället för det som sägs i 17 § tredje stycket gäller för den kompletterande arbetslöshetskassan följande. Till styrelseledamot får utses medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaföreståndare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

Bestämmelserna i 51–54 §§ om val av ombud och valda ombud gäller i den kompletterande arbetslöshetskassan på motsvarande sätt ombud som utses av medlemsorganisationerna. För sådana ombud gäller det som sägs i fjärde stycket om styrelseledamot i den kompletterande kassan.

förteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 f och 94 g §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Återbetalning av statsbidrag

94 §³

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

Har en enskild orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som betalats ut felaktigt. Om kassan meddelat eftergift av återkrav enligt 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring, ska dock kassan inte betala tillbaka statsbidrag med det belopp för vilket eftergift meddelats.

I frågor om återkrav beslutar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får

³ Senaste lydelse 2002:543.

dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

94 a §

Har en arbetslöshetskassa orsakat att arbetslöshetsförsäkring betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som betalats ut felaktigt.

94 b §

Har någon annan än en enskild eller en arbetslöshetskassa orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som betalats ut felaktigt, om den enskilde skäligen borde ha insett att han eller hon fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp. Om kassan meddelat eftergift av återkrav enligt 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring, ska dock kassan inte återbetala statsbidrag med det belopp för vilket eftergift meddelats.

En arbetslöshetskassa ska inte betala tillbaka statsbidrag som betalats ut felaktigt, om någon annan än kassan eller den enskilde orsakat att arbetslöshetsersättningen betalats ut i strid med denna lag, lagen om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, och den enskilde inte skäligen bort inse att han eller hon

fått ersättning obehörigen eller med Bilaga 2 för högt belopp.

94 c §

En arbetslöshetskassa ska, även i andra fall än som anges i 94–94 b §§, betala tillbaka statsbidrag om kassan har fått detta utan att vara berättigad till det eller har fått bidrag med för högt belopp.

94 d §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag när myndigheten vid sin tillsyn funnit att arbetslöshetsersättning utgått felaktigt och förutsättningar att kräva tillbaka statsbidrag föreligger enligt 94–94 b §§.

94 e §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, om det finns särskilda skäl, jämka en arbetslöshetskassas skyldighet att återbetala statsbidrag eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterge återbetalning.

100 §⁴

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92 eller 94 § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92, 94 d eller 94 e § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

⁴ Senaste lydelse 2002:543.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas endast om de har lämnats i ett ärende. Dessutom får känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa och sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.

Personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller sådana uppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

¹ Senaste lydelse 2011:545.

Remissyttranden har avgetts av Justitieombudsmannen, Kammarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Luleå, Förvaltningsrätten i Jönköping, Justitiekanslern, Domstolsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Myndigheten för handikappolitisk samordning – Handisam, Arbetsgivarverket, Statskontoret, Centrala studiestödsnämnden, Stockholms universitet, Malmö högskola, Göteborgs universitet, Diskrimineringsombudsmannen, Arbetsförmedlingen, Arbetsdomstolen, ILO-kommittén, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Haninge kommun, Stockholms stad, Olofströms kommun, Malmö stad, Göteborgs stad, Tjörns kommun, Borlänge kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco), Landsorganisationen i Sverige (LO), Arbetslöshetskassornas samorganisation, Federationen för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Småföretagarnas Arbetslöshetskassa.

Följande har inbjudits att lämna yttranden men har avstått: Skatteverket, Järfälla kommun, Älvkarleby kommun, Vingåkers kommun, Valdemarsviks kommun, Nässjö kommun, Vetlanda kommun, Alvsta kommun, Kalmar kommun, Burlövs kommun, Eslövs kommun, Kungälv kommun, Skövde kommun, Åmåls kommun, Faluns kommun, Hofors kommun, Ockelbo kommun, Söderhamns kommun, Örnsköldsviks kommun, Bräcke kommun, Dorotea kommun, Malå kommun, Robertsfors kommun, Bodens kommun, Handikappförbunden, Företagarna och Företagarförbundet.